

DEBRECENI EGYETEM

Neveléstudományi Doktori Program

2026. tavaszi félévének tájékoztatója

DEBRECENI EGYETEM
NEVELÉSTUDOMÁNYI DOKTORI PROGRAM
TÁJÉKOZTATÓ

2026. tavaszi szemeszter

Tanulmányokat folytatnak

Név	Kezdés	Témavezető	Megjegyzés
Fatemeh Faroughi	22/23	Dr. Dabney-Fekete Ilona	Stip. Hung.
Hesti Miranda	22/23	Dr. Markos Valéria	Stip. Hung.
Mándoki Réka	22/23	Dr. habil. Hegedűs Roland	Öszt.
Nor Amalina Binti Rusli	22/23	Dr. Bacskai Katinka – Dr. Szabó Fruzsina	Stip. Hung.
Pótfi Melinda	22/23	Prof. Dr. Váradi Judit	
Rusznák Anett	22/23	Prof. Dr. Pusztai Gabriella	Öszt.
Sávai-Átyin Regina Andrea	22/23	Dr. Bacskai Katinka	Öszt.
Szabóné Tóth Judit Ilona	22/23	Dr. Juhász Erika	
Berivan Mohammed Ahmed Abdullah	23/24	Dr. Dabney-Fekete Ilona – Dr. Ceglédi Tímea	Stip. Hung.
David Sulistiawan Aditya	23/24	Dr. Herczegh Judit	Stip. Hung.
Kissné Juhos Ágnes	23/24	Dr. habil. Hegedűs Roland	
Markovics Katalin	23/24	Prof. Dr. Bocsi Veronika	Öszt.
Meyly Kheng	23/24	Dr. Szabó Fruzsina	Stip. Hung.
Miklódi-Simon Zsófia	23/24	Dr. habil. Kovács-Nagy Klára	Öszt.
Pető Áron András	23/24	Prof. Dr. Váradi Judit	
Pető Lilla	23/24	Dr. Juhász Erika	
Pozsár Andrea	23/24	Prof. Dr. Duffek Mihály	
Riad Soltani	23/24	Prof. Dr. Engler Ágnes – Dr. Dabney-Fekete Ilona	Stip. Hung.
Sütő Éva	23/24	Revákné dr. Markóczy Ibolya	Öszt.
Volodymyr Artamonov	23/24	Dr. habil. Kovács-Nagy Klára	Stip. Hung.
Adorjáni Orsolya	24/25	Dr. Joó Anikó	Öszt.
Asmar Ibadova	24/25	Dr. Erdei Gábor	Stip. Hung.
Foroozan Hajian	24/25	Vargáné dr. Nagy Anikó – Prof. Dr. Bocsi Veronika	
Gyányi István	24/25	Dr. Juhász Erika	
Megyesi Erzsébet	24/25	Dr. habil. Márkus Edina	Hal.
Nonsikelelo Amanda Sackey	24/25	Dr. Benke Magdolna	Hal.
Papp Hunor	24/25	Dr. Ceglédi Tímea	Öszt.
Ambreen Barwani	25/26	Dr. Benke Magdolna	
Ameen Sherwan Taha	25/26	Dr. Erdei Gábor	Stip. Hung.
Antal Levente-Mihály	25/26	Dr. habil. Kovács-Nagy Klára	
Belouettar Ayoub	25/26	Dr. habil. Buda András	Stip. Hung.
Berecz Réka	25/26	Prof. Dr. Engler Ágnes	Öszt.
Gazda Dorottya	25/26	Prof. Dr. Engler Ágnes	Öszt.
Kovács Márk	25/26	Dr. habil. Buda András	
Matlári Andrea	25/26	Dr. habil. Ollé János	
Nagy Laura	25/26	Dr. Moravec Marianna – Dr. habil. Kovács-Nagy Klára	
Nagy Mónika	25/26	Dr. Barabási Tünde	
Selmeczi Anna Lilla	25/26	Prof. Dr. Pusztai Gabriella	
Szabó Gabriella	25/26	Dr. Kocsis Zsófia	
Szalai Erzsébet	25/26	Dr. Bacskai Katinka	Öszt.
Szebeni Beáta	25/26	Dr. Bordás Andrea	Hat. öszt.
Tempfli Csilla	25/26	Prof. Dr. Bocsi Veronika	Hat. öszt.
Torhán-Bartha Erika	25/26	Dr. Ceglédi Tímea	
Vona Nándor Imre	25/26	Dr. habil. Buda András	Öszt.
Younrg Sak	25/26	Dr. Ceglédi Tímea	Stip. Hung.

2026. tavaszi szemeszterben meghirdetett tanegységek

I-II. évfolyam

Főkéllégiumok (2 kredit) (+ Főkéllégiumi dolgozat 3 kreditért)

A főkéllégiumok teljesítése és a hozzá tartozó főkéllégiumi dolgozat megírása a félév teljesítéséhez **kötelező**.

A teljesítés módja: aktív részvétel az összes főkéllégiumi előadáson, valamint az egyik főkéllégiumhoz kapcsolódó, publikáció színvonalú, **átfogó szakirodalmi tanulmány műfajú** dolgozat benyújtása, mely egy disszertáció fejezet alapját képezi. **A tanulmányban felhasználni tervezett művek 50 tételes bibliográfiáját a doktorandusz a megírás előtt bemutatja a kurzus oktatójának és a témavezetőnek.**

- *Az oktatás és nevelés alrendszerének kutatásai (I-II. évf.):* Dr. Bacskai Katinka (DE), Dr. Hornyák Ágnes (NYE), Dr. habil. Rácz Andrea (ELTE)
- *Szaktárgyszertani kutatások (I-II. évf.):* Dr. Joó Anikó (DRHE), Bujdosóné dr. Dani Erzsébet (DE), Dr. Czékmán Balázs (Kispesti Puskás Ferenc Általános Iskola)

Összehasonlító pedagógia 3 kredit

Az I-II. évfolyamnak a négy félév alatt három kurzus teljesítése kötelező.

- *Összehasonlító pedagógia (angol, I. évf.)* – Dr. Ináncsy-Pap Ágnes (SZAGKHF)
- *Összehasonlító pedagógia (német, I. évf.)* – Prof. Dr. Brezsnay László (DE), Dr. habil. Rébay Magdolna (DE)
- *Összehasonlító pedagógia (francia, I. évf.)* – Prof. Dr. Szabó László Tamás (DE)

Kutatási gyakorlatok

Felvételük kötelező. A teljesítés módja: aktív részvétel tudományos vitákon (14 kontaktóra), a disszertáció elkészült részanyagának bemutatása.

I-II. évfolyam számára kötelező tárgyak:

- *Kutatási szeminárium (6 kredit)* – Prof. Dr. Pusztai Gabriella (DE)
- *Témavezetői konzultáció (3 kredit):* egyeztetés szerint (összesen 14 óra). A doktoranduszok feladata, hogy félévente legalább 5 témavezetői konzultációról készítsenek egy rövid, pontokba szedett emlékeztetőt, amelyet minden félév végéig – a témavezető és a doktorandusz aláírásával ellátva – töltsenek fel a programtitkár által megadott felületre!

I. évfolyam számára további kötelező tárgyak:

- *Oktatáskutatás módszertana II. (3 kredit)* – Dr. habil. Fényes Zsuzsanna Hajnalka (DE), Dr. Ceglédi Tímea (DE)
- *Kutatásmódszertan II.: SPSS (3 kredit)* – Dr. habil. Fényes Zsuzsanna Hajnalka (DE)

II. évfolyam számára további kötelező tárgyak:

- *Oktatáskutatás módszertana IV. (3 kredit)* – Dr. Dusa Ágnes Réka (KINCS), Dr. Markos Valéria (KINCS)
- *Kutatásmódszertan IV.: Az Országos kompetenciamérés elemzési lehetőségei (3 kredit)* – Dr. Bacskai Katinka (DE)

Választható tanegységek és kötelezően választható kurzusok a Neveléstudományi Doktori Program kurzusaiból

I-II. évf.: a négy félév során három kutatócsoport munka és egy kutatás- és tudományszervezési készségfejlesztés tárgy teljesítése kötelező, félévenként minimum egy tárgy (3 kredit). A kredit teljesítésének feltétele részvétel a kontaktórákon és megadott követelmények teljesítése.

Kutatócsoport munka

- *CHERD kutatások – Prof. Dr. Puztai Gabriella (DE)*
- *A nemzedékek közötti értékátadás és a jövőtudatosság – Prof. Dr. Puztai Gabriella (DE), Dr. Csók Cintia (DE)*
- *Tanuló közösségek és innovációk (LearnInnov) – Prof. Dr. Kozma Tamás (DE), Dr. habil. Márkus Edina (DE)*
- *Felsőoktatás politikai gazdaságtana – Prof. Dr. Polónyi István (WJLF)*

Kutatási- és tudományszervezési készségfejlesztés

- *Szakirodalmi olvasó szeminárium (kutatói ösztöndíjasoknak kötelező) – Prof. Dr. Kozma Tamás (DE)*
- *Elektronikus kiadványkészítés a HERJ példáján – Prof. Dr. Kozma Tamás (DE), Dr. Sebestyén Krisztina (GFE)*
- *Publikáció előkészítés (CEJER) (a tárgy felvétele csak főszerkesztői ajánlólevéllel lehetséges) – Prof. Dr. Puztai Gabriella (DE), Dr. Demeter-Karászi Zsuzsanna (DE)*
- *Disszeminációs tevékenység (ösztöndíjasoknak kötelező) – Prof. Dr. Puztai Gabriella (DE), Dr. Csók Cintia (DE)*
- *Tézisdolgozat író szeminárium (II. évfolyamosoknak kötelező) – Prof. Dr. Puztai Gabriella (DE)*
- *Hatásmérés az oktatáskutatásokban – Dr. habil. Fényes Zsuzsanna Hajnalka (DE)*
- *Adatelemzési és AI gyakorlatok - SPSS – Dr. Takács Péter (DE)*
- *Készülés a társadalmi szerepvállalásra az egyetemi tanulmányok alatt, az informális tanulás segítségével – Dr. Benke Magdolna (CHERD-H)*
- *Conference Tandem – Dr. Erdei Gábor (DE)*

Közös kurzus a doktori iskola többi programjával (2 kredit)¹

A szabadon választható minor kurzusok meghirdetése folyamatban van. Elsősorban a DE Humán Tudományok Doktori Iskola Filozófia, Pszichológia és Szociológia Programjait ajánljuk.

¹A pszichológia kurzusokra Zeke Kláránál (zeke.klara@arts.unideb.hu), a filozófia kurzusokra Szakályné Lantai Lillánál (lantai.lilla@arts.unideb.hu), a szociológia kurzusokra Juhászné Marosi Editnél (edit.marosi@arts.unideb.hu) lehet majd jelentkezni.

A félév teljesítésére vonatkozó általános információk

A félévzárás feltétele **I-II. évesek esetében:** minimum 28 kredit. Ebből kötelezően előírt:

főkollégium	4 kredit (2x2 kr)
főkollégiumi dolgozat	3 kredit
kutatási szeminárium	6 kredit
összehasonlító pedagógia	3 kredit
oktatáskutatás módszertana	3 kredit
kutatásmódszertan	3 kredit
kutatócsoport munka/kutatási- és tudományszervezési készségfejlesztés	minimum 3 kredit
témavezetői konzultáció	3 kredit
Összesen	28 kredit

A kreditszerzés feltétele

Egy kredit megszerzéséhez a jelölt 14 kontaktórán (előadás, szeminárium, konzultáció stb.) vesz részt, dolgozatot készít (mintegy 20 oldal terjedelemben), a kollégiumot vezető oktatóval írásban értékelteti (**1-5 osztályzatokkal**), és a programtanácshoz benyújtja. Korábban más célra készített dolgozat (publikáció) beszámítása a kiválasztott kollégium vezetőjének jóváhagyásával kérhető. Ameddig érvényes hazai, illetve nemzetközi kredit-transzfer a doktori programok között nem jön létre, a kreditszerzésnek ugyanezek a feltételei érvényesek más (hazai, illetve külföldi) doktori programokból választott kollégiumok esetében is.

Konferencia: minden félévben **egy** nívós magyar (3 kredit) és **egy** idegen nyelvű konferencia (5 kredit) számolható el.

Publikáció: minden félévben **egy** nívós magyar (3 kredit), **egy** idegen nyelvű (5 kredit), és **egy** indexált (Scopus adatbázisban jegyzett folyóiratban megjelent) publikáció számolható el.²

Tantárgy- és oktatásfejlesztés – Prof. Dr. Pusztai Gabriella (DE), Dr. Csók Cintia (DE): csak az ösztöndíjas hallgatónak, ezen belül a tanári és a határon túli ösztöndíjasoknak kötelező (2 kredit).

² A doktori fokozatszerzésig a doktoranduszoknak minimum öt nívós, hazai és nemzetközi folyóiratban és/vagy lektorált kötetben közzétett publikációt kell összegyűjteniük. A Magyar Tudományos Akadémia tudományos bizottságainak 2013-ban elfogadott és az MTA honlapján közzé tett folyóiratok listáját tartjuk irányadónak, de az öt publikáció közül vagy (1) egy darabnak Scopusban jegyzett, Q1-Q2 folyóiratban, vagy (2) kettő darabnak Scopusban jegyzett, Q3-Q4 folyóiratban, vagy (3) négy darabnak a Central European Journal of Educational Research (CEJER) vagy a Hungarian Educational Research Journal (HERJ) című folyóiratokban vagy további idegennyelvű folyóiratokban szükséges megjelenni. További publikációk elhelyezhetők az MTA Pedagógiai Tudományos Bizottsága által felsorolt folyóiratok bármelyikében vagy lehetnek lektorált könyvfejezetek, tanulmányok.

2026. tavaszi szemeszterben meghirdetett tanegységek

III.-IV. évfolyam

Kutatási-disszertációs szakasz (5-8. félév)

A kutatási-disszertációs szakaszban összesen 120 kreditet kell a hallgatóknak megszerezniük a négy félév alatt, ami kutatási és disszertációs kreditekből tevődik össze:

Kötelezően teljesítendő kutatási kreditek az 6. félévben:

- *Kutatási szeminárium – Prof. Dr. Fónai Mihály (DE)*
- *Kutatásmódszertan gyakorlat – Prof. Dr. Bocsi Veronika (DE), Alter Emese (WJLF)*
- *Adatbázis bemutatás II. – Dr. Ceglédi Tímea (DE)*
- *Adatértelmezés (Discussion írás) – Prof. Dr. Engler Ágnes (DE)*
- *Témavezetői konzultáció*
- *Konferencia (hazai, nemzetközi)³*
- *Publikáció (hazai, nemzetközi, indexált)⁴*
- *Ösztöndíjasoknak kötelező: Disszeminációs tevékenység – Prof. Dr. Pusztai Gabriella (DE), Dr. Csók Cintia (DE); Tantárgy- és oktatásfejlesztés – Prof. Dr. Pusztai Gabriella (DE), Dr. Csók Cintia (DE)*

Kötelezően teljesítendő kutatási kreditek a 8. félévben:

- *Kutatási szeminárium – Prof. Dr. Pusztai Gabriella (DE)*
- *Kutatásmódszertan gyakorlat – Dr. Dusa Ágnes Réka (KINCS)*
- *Irodalomjegyzék bemutatás – Prof. Dr. Pusztai Gabriella (DE), Kiss-Szigeti Fruzsina (DE)*
- *Fokozatszerzésre felkészítő szeminárium – Dr. Csók Cintia (DE)*
- *Témavezetői konzultáció*
- *Konferencia (hazai, nemzetközi)⁵*
- *Publikáció (hazai, nemzetközi, indexált)⁶*
- *Ösztöndíjasoknak kötelező: Disszeminációs tevékenység – Prof. Dr. Pusztai Gabriella (DE), Dr. Csók Cintia (DE); Tantárgy- és oktatásfejlesztés – Prof. Dr. Pusztai Gabriella (DE), Dr. Csók Cintia (DE)*

Kötelezően teljesítendő disszertációs kreditek minden félévben:

Disszertáció-fejezet védés: A komplex vizsgát sikeresen teljesítő doktoranduszok félévente egy új fejezetet készítenek a disszertációjukból, melyet a témavezető és egy bíráló véleményez a következő szempontok szerint: a tézisdolgozatához képest valóban új fejezetet nyújtott-e be a doktorandusz, logikusan illeszkedik-e a doktorandusz tézisdolgozatához és kutatási tervéhez az új fejezet, megfelel-e egy doktori értekezéstől elvárható szakmai színvonalnak az új fejezetben bemutatott szöveg, mik az új fejezet értékei, milyen pontosítani, javítani és kiegészíteni valók szükségesek az új fejezettel kapcsolatos további munka során.

2026. tavaszi szemeszterben meghirdetett további tanegységek

Doktorjelölti program:

- *Kutatási szeminárium doktorjelölteknek és abszolvált doktoranduszoknak (Kutszem+) – Prof. Dr. Kozma Tamás (DE)*
- *Bármelyik kurzus a doktori program kínálatából*

Felvételi felkészítő program:

- *Kutatási szeminárium felvételizők számára (Kutszem 0) – Prof. Dr. Polónyi István (WJLF)*
- *„Székelyföldi oktatáskutatás” képzési és kutatási modul*

Kutatótanári felkészítő program egyéni egyeztetés szerint

³Minden félévben kötelező minimum egy hazai vagy egy nemzetközi konferenciaszereplést vállalni.

⁴Minden félévben kötelező minimum egy hazai vagy egy nemzetközi publikációt bemutatni.

⁵Minden félévben kötelező minimum egy hazai vagy egy nemzetközi konferenciaszereplést vállalni.

⁶Minden félévben kötelező minimum egy hazai vagy egy nemzetközi publikációt bemutatni.

Courses in 2026 spring semester for Doctoral Students

FOR THE 1ST-2ND YEAR STUDENTS:

Main subjects (2-2 credits) + essay (3 credits)

Completion of the main subjects and writing of the related essay are compulsory for the completion of the semester.

Requirements:

- Active participation in all the six lectures
- Submission of a theoretical chapter of the dissertation to one of the six lecturers prepared in the framework of a high-quality literature review related to one lecture. The new theoretical chapter has to be at least 40 000 characters without references
- Compilation of a bibliography of 50 items of literature (scientific books, book chapters, articles) – during the semester this list has to be shown to the chosen instructor and the supervisor. The doctoral student has to read and annotate all the listed materials and submit the annotations at the end of the semester.
- **Research in the subsystems of education** – K. Bacskai, PhD (DE) – A. Joó, PhD (DRHE) – M. Benke, PhD (CHERD)
- **Research on instructional methodologies** – Á. Hornyák, PhD (DE) – F. Szabó, PhD (UD) – J. Ollé, PhD (UP)

Research exercises

Their admission is mandatory. Methods of participation: active participation in scientific discussions (14 contact hours), presentation of the final parts of the dissertation.

- **Research Seminar** – G. Erdei PhD (UD)
- **Comparative Education** – G. Pusztai, DSc (UD) – A. Hrabéczy (UD)
- **Research Methodology** – H. Fényes, PhD (UD) – Á. Dusa, PhD (KINCS)
- **Methodology of Educational Research** – Prof. V. Bocsi PhD (UD)
- **Thesis preparation seminar (for 2nd grade students)** - G. Pusztai, DSc (UD) - I. Novák, PhD (UD)
- **Supervisor Consultation** - the doctoral student makes an appointment with the supervisor (minimum 14 hours in total). It is the task of the doctoral students to prepare a short, point-by-point reminder of at least 5 supervisor consultations per semester, which must be uploaded to the e-learning interface provided by the program secretary in advance, signed by the supervisor, by the end of each semester. The supervisor's consultation can only be signed by the supervisor.

Skill development courses

1st-2nd year: During the four semesters, three research group works and one research and science organization skills development course must be completed, with at least one subject per semester (3 credits).

Research group works

- **International Teaching and Learning Experience (mandatory)** – I. Dabney-Fekete, PhD (UD)

Science organization skills development courses

- **Publication⁷**
- **Conference**
- **Research and scientific management skill development (AI) (mandatory)**– J. Herczegh, PhD (UD)
- **Hungarian history and culture (mandatory)** – I. Dabney-Fekete, PhD (UD)
- **Education and Cultural Diplomacy as Pedagogical Practice (optional)** – G. Soós, PhD (UNESCO)

⁷ By the time they obtain their doctoral degree, doctoral students must collect at least five publications published in Hungarian and/or international journals and/or peer-reviewed volumes. The list of journals accepted by the scientific committees of the Hungarian Academy of Sciences in 2013 and published on the website of the Hungarian Academy of Sciences is the guide, but of the five publications, either (1) one is listed in Scopus, Q1-Q2 journal, or (2) two are listed in Scopus, Q3 -Q4 journal, or (3) four pieces must be published in the Central European Journal of Educational Research (CEJER) or the Hungarian Educational Research Journal (HERJ) or in other foreign language journals. Additional publications can be placed in any of the journals listed by the Pedagogical Science Committee of the Hungarian Academy of Sciences or they can be peer-reviewed book chapters or studies.

Courses in 2026 spring semester for Doctoral Students in International Program

3rd and 4th year

FOR THE 3RD-YEAR, 4TH-YEAR STUDENTS

For them, the 5th-8th semester will be the research – thesis phase

Mandatory courses

- **Research Methodology** – Prof. V. Bocsi, PhD (UD) – E. Alter – Á. Dusa, PhD (KINCS)
- **Research seminar** – G. Erdei, PhD (UD)
- **Database presentation II.** – T. Ceglédi, PhD, (UD)
- **Presentation of list of references** – Zs. Demeter-Karászi, PhD (UD)
- **Thesis preparation seminar** – C. Csók, PhD (UD) – R. Sávai-Átyin, (UD)
- **Publication⁸**
- **Conference**
- **Supervisor Consultation** - the doctoral student makes an appointment with the supervisor (minimum 14 hours in total). It is the task of the doctoral students to prepare a short, point-by-point reminder of at least 5 supervisor consultations per semester, which must be uploaded to the e-learning interface provided by the program secretary in advance, signed by the supervisor, by the end of each semester. The supervisor's consultation can only be signed by the supervisor.
- **Thesis chapter defense** - Doctoral students who successfully complete the complex exam prepare a new chapter of their dissertation every semester, which is evaluated by the supervisor and a reviewer according to the following aspects: did the doctoral student really submit a new chapter compared to the thesis, does it fit logically with the doctoral student's thesis and research plan new chapter, does the text presented in the new chapter meet the professional standards expected of a doctoral thesis, what are the values of the new chapter, what clarifications, corrections and additions are necessary during the further work on the new chapter.
- **International Teaching and Learning Experience (optional)** - I. Dabney-Fekete, PhD, (UD)

⁸ By the time they obtain their doctoral degree, doctoral students must collect at least five publications published in Hungarian and/or international journals and/or peer-reviewed volumes. The list of journals accepted by the scientific committees of the Hungarian Academy of Sciences in 2013 and published on the website of the Hungarian Academy of Sciences is the guide, but of the five publications, either (1) one is listed in Scopus, Q1-Q2 journal, or (2) two are listed in Scopus, Q3 -Q4 journal, or (3) four pieces must be published in the Central European Journal of Educational Research (CEJER) or the Hungarian Educational Research Journal (HERJ) or in other foreign language journals. Additional publications can be placed in any of the journals listed by the Pedagogical Science Committee of the Hungarian Academy of Sciences or they can be peer-reviewed book chapters or studies.

Tematikák

I-II. évfolyam számára

Főkéllégiumok

Az oktatás és nevelés alrendszerének kutatásai

Oktató: Dr. Bacskai Katinka

Az előadás címe: A közoktatás kihívásainak kutatása

A kurzus célja: A közoktatásnak számos kihívással kell megküzdenie, ezek között vannak állandó és változó kihívások. Tulajdonképpen az oktatáskutatás gyűjtőpontjában ezek a kihívások állnak, ez motiválja, ösztönzi, sürgeti a kutatásokat, amelyek segítenek (segíthetnek) eszközöket nyújtani a megküzdési stratégia kialakításához. A kurzus folyamán két erőpróba kutatástörténetét szeretném bemutatni. Az egyik egy állandó probléma, a hátrányos helyzetű diákok oktatása, a másik egy eredetét tekintve nem, de volumenét tekintve újabb keletű problémacsoport, a nem neurotipikus fejlődésű tanulók oktatása. A hátrányos helyzet és az abból való kitörés (reziliencia) kutatásának a debreceni Neveléstudományi Doktori Programban minden más alkotóműhelynél nagyobb hagyománya van. Kozma, Pusztai, Ceglédi és alkotótársainak munkáiban az általános iskolától a felsőoktatásig sok példát látunk arra, hogy milyen elméleti alapon és milyen módszerekkel érdemes ehhez a problémakörhöz viszonyulni. Megfigyelhetjük azt is, hogy a kiindulópont hogyan befolyásolja a kihívásra adott választ. A kérdéskört egy nemzetközi nagymintás vizsgálat adatainak elemzésén keresztül is vizsgáljuk. A tanulási nehézségekkel küzdő diákok minden oktatási rendszerben egyre nagyobb arányban vannak jelen a közoktatásban. Ehhez törvényi háttérrel szinte valamennyi országban megalkották már, ugyanakkor nem mindegy, hogy mennyire vált már belsővé ez a nézetrendszer, vagy csak a törvények szintjén létezik. A tanároknak lényegesen heterogénebb tanulói összetétellel kell dolgozniuk, mint két évtizeddel korábban. Ez olyan kihívások elé állítja őket, amelyekre a tanárképzésük során még nem kaptak felkészítést az idősebb tanárok, de a rövidebb távú tanártovábbképzések sem biztos, hogy felkészítették őket. A kurzus folyamán szintén megvizsgáljuk a témával kapcsolatos kutatások jellemzőit és megvilágítjuk a kutatás nehézségeit is.

A kurzus teljesítése: 40.000 karakter terjedelmű dolgozat, ami a doktori értekezés egyik elméleti fejezetének alapját képezi.

Ajánlott irodalom:

- Bacskai K. (2015) Iskolák a társadalom peremén. Alacsony státuszú diákokat tanító eredményes tanárok. Belvedere.
- Ceglédi T. (2018) Ugródeszkan. Reziliencia és társadalmi egyenlőtlenségek a felsőoktatásban. Belvedere
- Hegedűs Roland (2024). Tanulási zavarok és iskolai teljesítmény. Belvedere
- Hornby G. (2015): Inclusive special education: development of a new theory for the education of children with special educational needs and disabilities. British Journal of Special Education 42: 234-256.
- Kozma T. (1975). Hátrányos helyzet. Tankönyvkiadó.
- Kovács Karolina Eszter (szerk.) (2024): Különleges bánásmód a köznevelésben Debreceni Egyetemi Kiadó ISBN 978-963-615-103-4
- Szemerszki M. (szerk.) (2016) Hátrányos helyzet és iskolai eredményesség. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.
- Pusztai Gabriella (2009): A társadalmi tőke és az iskola. Budapest: Új Mandátum.
- Pusztai, Gabriella és Ceglédi, Tímea és Bacskai, Katinka és Pally, Katalin, eds. (2024) Az iskola-szülő kapcsolattartás gyakorlatai: Intervenciók, programok, gyakorlatok pedagógusoktól pedagógusoknak. Oktatáskutatók könyvtára. CHERD-Hungary, Debrecen. ISBN 9786156012258 Az iskola-szülő kapcsolattartás gyakorlatai: Intervenciók, programok, gyakorlatok pedagógusoktól pedagógusoknak - REAL - az MTA Könyvtárának Repozitóriuma.

Oktató: Dr. Hornyák Ágnes

Az előadás címe: Újító pedagógusok professzionális tőkéje és eredményessége hátrányos helyzetű régiók középfokú oktatási intézményeiben

A kurzus célja: A kurzus az oktatási innovációk neveléstudományi értelmezését vizsgálja, különös tekintettel az újító pedagógusok szakmai tőkéjére és eredményességére a hátrányos helyzetű régiók középfokú intézményeiben. Áttekinti az innováció fogalmának gazdasági, társadalmi és oktatási megközelítéseit, részletesen elemzi az oktatási innovációk típusait, különösen a bottom-up kezdeményezések sajátosságait. A kurzus bemutatja az oktatási rendszerek nemzetközi innovációs modelljeit és ezek hatását a pedagógiai gyakorlatokra. Kiemelt figyelmet kap a magyar oktatási rendszer innovációs kontextusa és történeti alakulása. A hallgatók megismerkednek a szakmai tőke elméletével, különös tekintettel a humán, társadalmi és döntési tőke szerepére. A kurzus elemzi az iskolai innovációk és az intézményi eredményesség közötti összefüggéseket, foglalkozik a tanulói összetétel, az iskolai kompozíció és az innovációs aktivitás kapcsolatával. Bemutatja az oktatási innovációk mérésének módszertani kihívásait és lehetőségeit, tárgyalja a kvantitatív adatbázisokra épülő elemzések alkalmazását az innovációkutatásban. A kurzus kitér a kvalitatív módszerek, különösen az életútinterjúk szerepére az innovatív pedagógusi magatartás feltárásában. Elemzi az innovációt támogató és gátló szervezeti és egyéni tényezőket. Külön hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű térségek intézményeiben zajló innovációk sajátos vonásainak feltárása. A kurzus vizsgálja az innovációk középtávú eredményességét tanulói, pedagógusi és intézményi szinten. Foglalkozik az innovációk terjedésének hálózati és diffúziós mechanizmusaival, elemzi a tantestületi együttműködés és a tudásmegosztás szerepét az innovációk fenntarthatóságában, kitér az innovációk hatására a pedagógusok pályán maradására és szakmai identitására. A kurzus reflektál az oktatáspolitikai és szakpolitikai következményekre. A hallgatók kritikai szemlélettel képesek értelmezni az oktatási innovációk szerepét az esélyegyenlőség és eredményesség növelésében.

A kurzus teljesítése: 40.000 karakter terjedelmű dolgozat, ami a doktori értekezés egyik elméleti fejezetének alapját képezi.

Ajánlott irodalom:

- Bacsikai, K. (2015). Iskolák a társadalom peremén. Belvedere, Szeged.
- Fazekas, Á., Halász, G., & Horváth L. (2018). Innovációk és innovációs folyamatok a magyar oktatási rendszerben. *Educatio*, 27(2), 247-264. <https://doi.org/10.1556/2063.27.2018.2.7>.
- Halász, G. (2016). Oktatási innovációk keletkezése és terjedése. In J. Ugrai & A. Varga (Szerk.), *Tanulmányok a pedagógiai innováció támogatásának lehetőségeiről* (pp. 9-43). Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest.
- Hargreaves, A. & Fullan, M. (2012). *Professional Capital: Transforming Teaching in Every School*. Teachers College Press.
- Kopp, E. (2016). A pedagógusok által érzékelt iskolai kultúraelemek és kapcsolatuk a szervezeti szocializációval. In Á. Vámos (Szerk.), *Tanuló pedagógusok és az iskola szakmai tőkéje* (pp. 57-78). ELTE, Eötvös Kiadó, Budapest.
- Kweek, S. H. (2011). *Innovation in the Classroom: Design Thinking for 21st Century Learning*. Latitude Group Travel https://redlab.sites.stanford.edu/sites/g/files/sbiybj7141/f/kweek-innovation_in_the_classroom.pdf
- Pusztai, G. (2015). Az eredményesség kapcsolati beágyazottsági háttere. In A. Imre (Szerk.) (2015) *Eredményesség és társadalmi beágyazottság*. OFI, Budapest, 23-37.
- Ronfeldt, M., & Owens Farmer, S., & McQueen, K., Grissom, A. (2015). Teacher Collaboration in Instructional Teams and Student Achievement. *American Educational Research Journal* 52(3), 475-514. <https://doi.org/10.3102/0002831215585562>.

Oktató: Dr. habil. Rácz Andrea

Az előadás címe: A gyermekvédelmi beavatkozások értékhatára és -válsága

A kurzus célja, hogy képet kapjunk a gyermekjóléti- és védelmi rendszer vonatkozásában arról, hogy a gyermekvédelemben dolgozók (gyermekjóléti szolgálat és a szakellátás intézményeinek munkatársai és nevelőcsaládok) hogyan vélekednek a gondozott gyermekekről és szüleikről, milyen a családképük. A családokkal való együttműködések, a róluk kialakított vélemények milyen szakmai mentalitásokat mutatnak, milyen a segítői tevékenység minősége, a professzionalizáció szintje. Másrészt bemutatja azt is több egymásra épülő kutatás eredményei alapján, hogy maguk a gyermekek, fiatalok és vérszerinti szülei hogyan látják a gyermekek jól-létére, védelmére és nevelésére irányuló gyermekvédelmi beavatkozásokat, a rendszer működési mechanizmusait, azt, hogy a szakemberek hogyan vesznek részt a segítői folyamatban, a rendszer hogyan segíti a szülői szerepek megerősítését, hogyan támogatja a gyermekek és fiatalok jól-létét.

A kurzus elsőként a hazai és nemzetközi elméleti megközelítésekre, kutatási eredményekre építve azt tárgyalja, hogy a gyermekvédelmi döntések és beavatkozások hogyan konstruálódnak, mennyiben beszélhetünk a szakmai mentalitások felfejtése és a családképek mintázatainak felrajzolása után integratív vagy éppen dezintegratív beavatkozásokról, foucault-i értelemben produktív vagy represszív hatalomgyakorlásról. Ezt követően Magyarországon folytatott, szülői kompetenciákat és gyermeki rezilienciát fejlesztő modellprogramok segítségével a fejlődési irányokat járjuk körbe jó gyakorlatok, innovatív szakmai megoldások megismerése által.

A kurzus teljesítése: 40.000 karakter terjedelmű dolgozat, ami a doktori értekezés egyik elméleti fejezetének alapját képezi.

Irodalom

- Backe-Hansen, E. (2019) Formal and Everyday Participation in Foster Families: A Challenge? In: Human Rights in Child Protection. Implications for Professional Practice and Policy. (Falch-Eriksen, A. – Backe-Hansen, E. eds.) Cham: Palgrave Macmillan. 227–244.
- Better Care Network – The Global Social Service Workforce Alliance (2015) Working Paper. The role of social service workforce development in care reform. Washington, DC: IntraHealth International. http://www.socialserviceworkforce.org/system/files/resource/files/The%20Role%20of%20Social%20Service%20Workforce%20Strengthening%20in%20Care%20Reforms_0.pdf
- Bromfield, L. – Sutherland, K. – Parker, R. (2012) Families with multiple and complex needs. Best interests case practice model. Specialist practice resource. Melbourne: Victorian Government Department of Human Services. <https://www.cpmanual.vic.gov.au/sites/default/files/Families%20with%20multiple%20%26%20complex%20needs%20specialist%20resource%203016%20.pdf>
- Gibson, M. (2019) The shame and shaming of parents in the child protection process: findings from a case study of an English child protection service. Families, Relationships and Societies, 2: 1–17. https://www.researchgate.net/publication/333513821_The_shame_and_shaming_of_parents_in_the_child_protection_process_findings_from_a_case_study_of_an_English_child_protection_service
- Husz I. – Kopasz M. – Rácz A. (2020) A szegénységben élő gyermekes családok társadalmi mobilitásának esélyei a családsegítő szakemberek szemszögéből. Esély, 4. 32–53. http://www.esely.org/kiadvanyok/2020_4/esely_2020-4_egyben.pdf
- Rácz A. (2017a): Közösségi megközelítések gyermekvédelmi gyakorlatban való érvényesítése – nemzetközi trendek. Metszetek, 3: 70–86. http://metszetek.unideb.hu/files/metszetek_201703_05.pdf
- Rácz A. – Sik D. (2020): Gyermekes családok és a velük dolgozó szociális szakemberek percepciója a családok jól-létét, társadalmi mobilitását előmozdító szolgáltatásokról. Metszetek, 2: 3–28. http://metszetek.unideb.hu/files/metszetek_202002.pdf
- Rácz A. – Sik D. (2021a) A késő modern gyermekvédelmi rendszer repedései és fogódzói – egy esettanulmány tanulságai. Esély, 3: 37–58. http://www.esely.org/kiadvanyok/2021_3/2021-3-esel-%20teljes-szam.pdf
- Rubeus Egyesület (2020) A szülőség támogatásának új útjai a gyermekvédelemben. (szerk. Rácz Andrea). Budapest: Rubeus Egyesület. http://rubeus.hu/wp-content/uploads/2020/10/Rubeus_CSALADTAMOGATAS_UJ_UTJAI_2020_FINAL_KONYV_2020_1008.pdf
- Szöllősi G. (2016) A társadalmi problémák szociológiai elmélete – a konstrukcionista nézőpont. Metszetek, 1: 64–78.

Szakmódszertani kutatások

Oktató: Dr. Joó Anikó

Az előadás címe: Olvasáspedagógia – a nemzetközi és hazai rendszerszintű tanulói teljesítménymérések eredményei, és ami mögöttük van, a szövegértés fejlesztésének jó gyakorlatai

A kurzus célja A kurzus rövid betekintést nyújt az olvasás történetébe (térben és időben: az agyagtábláktól a digitális szövegig). Vizsgálja az olvasás paradigmaváltásait (az olvasás társas tevékenységből magányossá vált, a hangos olvasás elnémult, az intenzív olvasást felváltotta az extenzív olvasás, a kézzel írott szöveget felváltotta a nyomtatás, a nyomtatott szöveget pedig kezdi háttérbe szorítani a vizuális és auditív elemeket is tartalmazó digitális információ), valamint az olvasás értelmezésének és az olvasási képesség (szövegértés) mérésének nemzetközi és hazai koncepcióját, rendszerszintű mérését. Az olvasás széles körben kutatott terület, gazdag szakirodalommal és számos definícióval rendelkezik: nyelvi, kommunikációs, hermeneutikai, biológiai, pszichológiai, szociológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai mérés-értékelési megközelítésben.

Az előadás az olvasás pedagógiai mérés-értékelési megközelítésére összpontosít, és az a célja, hogy bemutassa a nemzetközi (PISA, PIRLS) és hazai (OKM) rendszerszintű tanulói teljesítménymérések főbb eredményeit és trendjeit az olvasási képesség mérési területen. Továbbá vizsgálja az eredményeket befolyásoló tényezőket: szocioökonómiai státusz, nemek közti különbségek, olvasási attitűd. Kiemeli a mérési területek (olvasás, matematikai és természettudományos műveltség) eredményei közötti kapcsolatot, tárgyalja az olvasási attitűdöt és annak befolyásoló tényezőit (életkor, nem, szülői olvasási viselkedés stb.). Bemutatja az olvasási attitűddel kapcsolatos kutatásokat, tárgyalja Mathewson olvasási attitűd modelljét és a meggyőző kommunikáció olvasási attitűdre gyakorolt hatását. Végül betekintést ad a szövegértés fejlesztésének nemzetközi és hazai jó gyakorlataiba.

A kurzus teljesítése: 40.000 karakter terjedelmű dolgozat, ami a doktori értekezés egyik elméleti fejezetének alapját képezi.

Ajánlott irodalom:

- Adamikné Jászó A. (2006). *Az olvasás múltja és jelene*. Budapest: Trezor Kiadó.
- Logan, S. & Johnston, R. (2009). Gender differences in reading ability and attitudes: examining where these differences lie. *Journal of Research in Reading*, 32(2), 199–214.
- Mathewson, G. C. (2004). Model of Attitude Influence Upon Reading and Learning to Read. In Ruddell, R. B. & Unrau, N. J. (eds.). *Theoretical Models and Processes of Reading* (pp. 1431-1461). Newark, DE: International Reading Association.
- OECD (2023), *PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>.
- Oktatási Hivatal (2023). *Országos kompetenciamérés digitális országos mérések 2022. Országos jelentés*

Oktató: Bujdosóné dr. Dani Erzsébet

Az előadás címe: A formális és informális digitális tanulás ökoszisztémái. Közösségi terek, társadalmi hálózatok és intézményi gyakorlatok

A kurzus célja: A digitális csatornákon zajló formális és informális oktatási és nevelési folyamatok a kortárs tudásközvetítés és szocializáció egyik meghatározó strukturális dimenziójává váltak. A digitális környezetek térnyerése alapvetően alakította át a tanulás szervezeti kereteit, módszertani megoldásait és kognitív feltételeit, különös tekintettel az önszabályozott tanulás, a hálózatos tudásépítés és az adaptív tanulási stratégiák előtérbe kerülésére. A formális oktatás értelmezési keretében kiemelt relevanciával bír a HY–DE modell, amely a hibrid és digitális tanulási környezetekben megvalósuló tanulási folyamatokat a hiperfigyelmi és mélyfigyelmi állapotok dinamikájára, valamint az eltérő olvasási narratívák működésére alapozva vizsgálja. A modell az adaptív, nem lineáris és hálózatos tanulási struktúrákat helyezi elemzésének középpontjába, hangsúlyozva a tanulói aktivitás, az önszabályozás és a médiakörnyezethez való rugalmas alkalmazkodás szerepét. A HY–DE modell elméleti megalapozottságát és gyakorlati alkalmazhatóságát empirikus kutatások is alátámasztják, amelyek a Debreceni Egyetem, valamint a Magyar Táncművészeti Egyetem intézményi keretei között valósultak meg. E vizsgálatok eredményei rámutattak arra, hogy a digitális platformok – a formális képzési struktúrákat kiegészítve – olyan informális tanulási tereket hoznak létre, amelyek elősegítik az egyéni tanulási utak kialakítását, a szakmai identitás fejlődését, valamint a nemzetközi szakmai diskurzusokba való bekapcsolódást.

Az informális nevelés területén a közgyűjtemények digitális szerepvállalása kiemelt jelentőséggel bír. A Katona József Könyvtár gyakorlata jól szemlélteti, miként képes egy könyvtár a digitális térben is betölteni kulturális közvetítő, közösségformáló és érték közvetítő funkcióit. Az online olvasásnépszerűsítő programok és a különböző célcsoportokat megszólító játékok, tematikus könyvajánlók, virtuális író–olvasó találkozók, valamint a digitális helytörténeti tartalmak nem csupán információátadást szolgálnak, hanem a kulturális identitás erősítéséhez, a társadalmi részvétel ösztönzéséhez és az élethosszig tartó tanulás támogatásához is hozzájárulnak. Hasonló tendenciák figyelhetők meg a nagy megyei könyvtárak gyakorlatában, ahol podcastok, rövid formátumú audiovizuális tartalmak, virtuális rendezvények és közösségi médián keresztül szerveződő tanuló- és olvasóközösségek bővítik az informális nevelés intézményi és digitális kereteit.

Megállapítható és statisztikai adatokkal is alátámasztható, hogy a digitális csatornák az informális oktatás és nevelés kontextusában nem pusztán kiegészítő eszközként jelennek meg, hanem önálló, strukturáló tanulási és nevelési tereként funkcionálhatnak. E terek lehetővé teszik az önirányított tudásszerzést, a szakmai és kulturális közösségek fenntartását, valamint az intézményi kereteken túlmutató, hálózatos tudás- és érték közvetítést, ezáltal új perspektívákat nyitva a pedagógiai és neveléstudományi kutatások számára.

A kurzus teljesítése: 40.000 karakter terjedelmű dolgozat, ami a doktori értekezés egyik elméleti fejezetének alapját képezi.

Ajánlott irodalom:

- Carr, N. (2014). *Sekélyesség: Mit tesz az internet az agyunkkal?* Park Könyvkiadó.
- Csernoch, M., & Dani, E. (2017). Data-structure validator: An application of the HY-DE model. In Institute of Electrical and Electronics Engineers (Ed.), *Proceedings of the 8th IEEE International Conference on Cognitive Infocommunications (CogInfoCom)* (pp. 197–202). Institute of Electrical and Electronics Engineers.
- Csernoch, M., Nagy, K., Csernoch, J., & Dani, E. (2024). Questions of digital text management in library environment. In IEEE (Ed.), *Proceedings of the 15th IEEE International Conference on Cognitive Infocommunications (CogInfoCom 2024)* (pp. 155–160). Institute of Electrical and Electronics Engineers. <https://doi.org/10.1109/COGINFocom10894732>
- Dani, E. (2016). A HY-DE-modell és alkalmazásának lehetőségei – munkahipotézis. In A. Nádasi (Ed.), *Agria Media 2014: XI. Információtechnikai és Oktatástechnológiai Konferencia és Kiállítás* (pp. 431–441). Eszterházy Károly Főiskola Médiainformatikai Intézet.
- Dani, E. (2020). Multimedial refocalizations of attention in digital learning: An interdisciplinary model. *Journal of Systemics, Cybernetics and Informatics*, 18(1), 244–260. <https://www.iiisci.org/journal/PDV/sci/pdfs/IP113LL20.pdf>

- Dani, E. (2021). Is hyperattention an undesirable development of digital space, or can it be a tool in learning activity? In Z. Gebolyia & K. Wodniak (Eds.), *Wokół „Katechizmu Biblioteki” Paula Ladewiga* (pp. 335–345). Kazimierz Wielki University.
- Dani, E., & Bólya, A. M. (2020). A HY-DE módszeren alapuló tánc történeti kurrikulum implementációja. *Kultúratudományi Szemle*, 2(2–3), 84–100.
- Dani, E., Bólya, A. M., Pónyai, G., & Györffy, Á. (2024). A Z generáció számára alkalmazható tánc történeti tananyag. In A. M. Bólya (Ed.), *Auróra 3–4. A magyarországi balett születése – A Magyar Királyi Operaház megnyitásától Guerra Miklós érkezéséig. Magyarországi balettművészet Nicola Guerra alkotói munkásságának idején* (pp. 93–121). MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet. (MMA MMKI Műhelytanulmányok; V/1)
- Dani, E., & Szabó, D. (2024). Online olvasás- és szolgáltatásnépszerűsítés a könyvtárakban: A közösségi média és a könyves influenszerek. *Könyv és Nevelés*, 25(1), 48–67.
- Dominek, D. L., Uricska, E., Czékman, B., Bujdosóné Dani, E., & Barnucz, N. (2023). A digitális flow világa: Egy kísérlet első eredményei. *Tudásmenedzsment*, 24(2), 85–100.
- Evans, J. A., Kelley, J., & Lehman, B. A. (2024). Library engagement and digital civic learning: Cross-national comparisons. *Library Quarterly*, 94(1), 1–25.
- Greenfield, S. (2008). *ID: The quest for identity in the 21st century*. Sceptre.
- Harari, Y. N. (2024). *Nexus: A brief history of information networks from the Stone Age to AI*. Penguin Random House.
- Hayles, N. K. (2007). Hyper and deep attention: The generational divide in cognitive modes. *Profession*, 2007(1), 187–199. https://rws511.pbworks.com/w/file/fetch/84598561/01_Hayles_hyper_and_deep_attention.pdf
- Kardaras, N. (2022). *Digitális téboly: Mentális egészség és közösségi média, avagy mit teketünk az ép elménkéer*. Jaffa Könyvkiadó.
- Karhapää, A. (2024). Digital environments as sites for informal workplace learning. *Journal of Workplace Learning*, 36(9), 19–35.
- Kiss, I. (2020). Könyvtárak és közösségi tanulási terek: A tudásmegosztás lehetőségei a digitális korban. *Információs Társadalom*, 20(1), 15–30.
- Laurillard, D. (2012). *Teaching as a design science: Building pedagogical patterns for learning and technology*. New York: Routledge.
- Molnár, D., & Dani, E. (2022). Play and learn: Introduction of robotics to the library. *Central European Journal of Educational Research*, 4(2), 60–66.
- Rabinowitz, P. J. (1987). *Before reading: Narrative conventions and the politics of interpretation*. Cornell University Press.
- Raju, J., & Harinarayana, N. S. (2025). Digital technologies and library services for community learning. *Library Philosophy and Practice*, 4592.
- Szabó, D., & Dani, E. (2023). A könyvtárak médiatudatossága és az olvasóvá nevelés stratégiái a közösségi média hozzájárulásával. In *Közösségi kapcsolódások – Tanulmányok kultúráról és oktatásról* (Vol. 3, pp. 91–100)
- Szűts, Z. (2022). A digitalizáció és különösen a social media a tanulási, tanítási, illetve a munka világában zajló folyamatokra gyakorolt hatása. *Opus et Educatio*, 9(1), 82–91. <https://doi.org/10.3311/ope.498>
- Tazhenova, G. (2024). Digital media in informal learning activities. *Education and Information Technologies*. <https://doi.org/10.1007/s10639-024-12687-y>

Oktató: Dr. Czékmán Balázs

Az előadás címe: IKT-val támogatott tanítás és tanulás a köznevelésben

A kurzus célja: A kurzus célja, hogy betekintést nyújtson az információs és kommunikációs technológiákkal támogatott tanítás és tanulás köznevelésben betöltött szerepébe, eredményeibe. Az előadás egyrészt elméleti összefoglalót ad a hazai számítógéppel támogatott oktatási programokról, bemutatva az elmúlt négy évtized digitalizációs törekvéseit. Másrészt a résztvevők kézzelfogható eredményeket kaphatnak a digitális technológiák oktatási intézményekre, pedagógusokra és tanulóakra gyakorolt hatásairól. A digitális technológiák témakörén belül kiemelt figyelmet kapnak az intézményi szintű fejlesztési programok, az oktatásban használt mobil eszközök, a kevert valóság, a digitális történetmesélés, az oktatási robotika és a mesterséges intelligencia.

A kurzus teljesítése: 40.000 karakter terjedelmű dolgozat, ami a doktori értekezés egyik elméleti fejezetének alapját képezi.

Ajánlott irodalom:

- Aknai, D. O., & Fehér, P. (2022). Robotok alkalmazásának legújabb eredményei az általános iskolában – Nemzetközi kitekintés. In G. Molnár & E. Tóth (Eds.), *Új kutatások a neveléstudományokban 2021: A neveléstudomány válaszai a jövő kihívásaira* (pp. 149–163). Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet; MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság.
- Buda, A. (2017). *IKT és oktatás: Együtt vagy egymás mellett?* Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó. ISBN 978-615-5372-69-8.
- Buda, A. (Ed.). (2025). *Digitális mozaik*. Debrecen, Magyarország: HERA IKT Szakosztály; Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet. ISBN 978-963-490-768-8.
- Buda, A., & Molnár, G. (Eds.). (2025). *Oktatás – informatika – pedagógia 2025: Tanulmánykötet*. Debrecen, Magyarország: Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet. ISBN 978-963-490-728-2.
- Czékmán, B. (2023). *Tabletek az iskolában: Kérdések és válaszok az intézményi bevezetéstől a hatékonyságig*. Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Czékmán, B., & Fehér, P. (2017). A számítógéppel támogatott tanítás és tanulás története a közoktatásban Magyarországon (1983–2016). *Képzés és Gyakorlat*, 15(1–2), 45–66. <https://doi.org/10.17165/TP.2017.1-2.3>
- Forsström, S., Njå, M., Munthe, E., Álvarez-Galván, J.-L., & Houldsworth, L. (2025). The impact of digital technologies on students' learning: Results from a literature review (OECD Education Working Papers No. 335). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9997e7b3-en>
- Lévai, D., & Papp-Danka, A. (Eds.). (2015). *Interaktív oktatásinformatika*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.

Speciálkollégiumok

Angol összehasonlító pedagógia (I. évf.)

Oktató: Dr. Ináncsy-Pap Ágnes

A kurzus célja: A neveléstudomány angol nyelvű tudományos szókincsével való megismerkedés, illetve ezen szakkifejezések alkalmazása egy angol nyelvű tudományos igényű szakmai előadás megtartása során.

A kurzus teljesítése: A saját kutatási eredmények angol nyelvű bemutatása egy tudományos igényű előadás keretében, amit a kurzusvezetője és a kurzustársak elemeznek és értékelnek.

„VERGLEICHENDE PÄDAGOGIK: DEUTSCH”

SEMINAR FÜR DOKTORAND*INNEN

Oktató: Prof. Dr. László Brezsnyánszky, Dr. Magdolna Rébay

Ziele des Seminars

Das Ziel des Seminars ist anhand der Fachliteratur die deutsche erziehungswissenschaftliche Fachsprache kennenzulernen und diese in Wort und Schrift zu benützen. Zum theoretischen Teil der Dissertation wird deutschsprachige Fachliteratur – v. a. Artikel – gesammelt, bearbeitet und interpretiert. Die Texte werden gemeinsam unter Mitwirkung des Betreuers bzw. der Betreuerin ausgewählt.

Anforderungen

Interpretative Zusammenfassung von drei deutschsprachigen wissenschaftlichen Beiträgen (Artikel oder Buchkapitel) in ungarischer Sprache (insgesamt in etwa 30.000 Zeichen) um die internationale theoretische Einbettung des Promotionsthemas vorzubereiten.

Zeitpunkt des Seminars

Drei Sitzungen im Hauptgebäude der Universität zu gemeinsam vereinbarten Zeitpunkten. Jedes Mal besprechen wir eine interpretative Zusammenfassung des Inhalts eines neuen Beitrags. Bitte senden Sie Ihre Texte mindestens eine Woche vor dem Kurs an rebay.magdolna@arts.unideb.hu.

Bitte sprechen Sie mit den Seminarleitern, bevor Sie die ausgewählten Artikel oder Buchkapitel bearbeiten. Bitte senden Sie Ihre Vorschläge (konkrete Texte) mindestens 3 Wochen vor jeder Veranstaltung.

Am Ende des Semesters werden Sie gebeten, eine überarbeitete Fassung der drei Texte als Seminararbeit einzureichen. Literaturhinweise mit Seitenangabe ist obligatorisch.

Kutatási gyakorlatok

Kutatási szeminárium (I-II. évfolyam)

Oktató: Prof. Dr. Pusztai Gabriella

A kutatási szeminárium célja kettős. Egyrészt a doktorandusz által végzett (empirikus, dokumentatív, levéltári stb.) kutatás eredményeit elemző, publikálásra előkészületben lévő tanulmány szöveg és az ennek alapján készült összefoglaló előadás elsődleges prezentálására teremt alkalmat. Másrészt a szeminárium a tudományos viták koreográfiája szerint épül fel, melynek része az opponensek véleményének ismertetése, a vita valamint a vita során felmerült kérdésekre való válaszadás. A szemináriumon bemutatott kutatási probléma és részeredmény exponálása után a szeminárium valamennyi résztvevője hozzászól és véleményt nyilvánít. A szeminárium nemcsak magának a problémának az elemzése, hanem a róla folyó vita, az abba való bekapcsolódás, a közös gondolati és verbális építkezés élménye és tovább inspiráló hatása. Összességében a szeminárium célja olyan készségek és technikák formálása, amelyekkel a hallgató képes saját kutatói véleményét képviselni és saját álláspontját megvédeni, mások álláspontját megérteni és a kutatótársak javaslatait hasznosítani. A szeminárium alapvető hozzájárulása ahhoz is, hogy a hallgató fölkészülhessen a majdani tézisvédésre, illetve disszertációja nyilvános vitájára.

Oktatáskutatás módszertana II. (I. évfolyam)

Oktató: Dr. habil. Fényes Zsuzsanna Hajnalka, Dr. Ceglédi Tímea

A kurzus célja, hogy betekintést nyújtson a doktoranduszok számára az oktatás- ill. a társadalomtudományi kutatómunka sajátosságaiba, megismertesse a legfontosabb oktatás-statisztikai forrásokat, a survey és az interjú lépéseit, folyamatát, módszereit, etikai kérdéseit, s az eredmények közzétételének kritériumait.

A legfontosabb témák:

1. A kutatás-módszertan alapkérdései (Fényes, Ceglédi)
2. Survey: kérdőív szerkesztés, kérdőív felvétel és feldolgozás, alapsokaság, minta (Fényes)
3. ZH írás, Interjú: a kutatási kérdéstől az interjúvázzlatig, kvalitatív kutatásmódszertani paradigmák (Ceglédi)
4. Kiselőadások, mérőeszköz bemutatás (Fényes, Ceglédi)

A kurzuson végzett tevékenység követelménye, értékelése:

1. **Zh írás** a harmadik órán (Babbie könyv mintavétel fejezetével bezárólag)
2. A saját témához kapcsolódó, külföldi és hazai szakirodalomban alkalmazott **mérőeszközök átfogó áttekintése** (pl. kérdőív vagy annak részlete, interjúvázzlat dimenziói vagy interjú adatfelvétel részlete). Ezek megtalálhatók a szakmai publikációkban vagy hivatalos kutatási honlapokon.
3. Ezekből válogatva egy olyan **mérőeszköz gyűjtemény** készítése (min. 3 másik kutatást alapul véve), amely kapcsolódik a saját kutatáshoz, és amely mintaként vagy adaptáció alapjaként használható a disszertáció mérőeszközének elkészítéséhez. (kérdőív kérdések, interjúvázzlat kérdések)
4. A szeminárium alatt az utolsó órán **kiselőadás tartása** a saját kutatási kérdések, a kutatási módszerek, valamint azon belül a saját kérdőív és/vagy interjúvázzlat elkészítésének lépéseiről, mérőeszköz gyűjteményről.
5. A szemináriumi munka végén a hallgatók **házi dolgozatként** leadják:
 - o 1) A mérőeszköz gyűjteményüket (word formában összemásolva, akár publikációból képként lementett és beillesztett elemek is jók). Igény esetén szisztematikusan szakirodalom elemző tanulmány is írható a gyűjtési folyamatról és annak eredményéről.

- 2) Továbbá beküldik a frissített végleges kutatási tervüket, **amelynek része a saját mérőeszköz** (kérdőíves adatfelvétel komplett kérdőíve vagy interjú kutatás komplett interjú vázlata)
 - Fontos, hogy a disszertációban megfogalmazott **kutatási kérdésekre adjanak választ** a mérőeszközben feltett kérdések! A beadott mérőeszközben jelölni szükséges, hogy melyik kutatási kérdésre fog választ adni az adott kérdés vagy kérdésblokk. Lehet megjegyzés buborékkal jelölni vagy akár táblázatos formát is alkalmazni az alábbi, korábbi kutatómódszertani kurzuson kért, konceptualizáláson és operacionalizáláson alapuló oszlopokkal: 1) kutatási kérdés; 2) hipotézis (interjú kutatásnál nem szükséges); 3) fogalmak, dimenziók; 4) alanyoknak felteendő kérdés a mérőeszközben (indikátorok)
 - Fontos, hogy a kutatási tervben legyen megadva, hogy **kik az alanyok (célcsoport, populáció)** (pl. milyen korosztályú, szakértelmű, érintettségű célcsoportnak szólnak a mérőeszköz kérdései).
 - A kutatás konkrét lépéseinek megtervezése (pl. milyen időpontokban kiket és hogyan fog megkérdezni; stratégia az esetleges válaszmegtagadások kezelésére; ha van, akkor pilot kutatás bemutatása; kitérés arra, hogy az „Etikai irányelvek és útmutató az etikai jóváhagyó nyilatkozat kiadásához” dokumentumban leírtak biztosítására milyen gyakorlati lépéseket tervez).
 - A mérőeszköz **elején** szerepeljen az alanyok tájékoztatása a kutatás céljáról, az eredmények felhasználásáról, a célcsoportról (kiknek szól), a kutató elérhetőségéről, arról, hogy a válaszadás önkéntes és bármikor megszakítható, valamint az anonimitásról. Legyen beleegyező nyilatkozatra kérdés.

A házi dolgozat (mérőeszköz gyűjtemény + mérőeszközzel bővített kutatási terv) leadásának határideje: 2026. június 5. (t.cegledi@gmail.com és fenyesh@gmail.com)

Módszertani szakirodalom elérhetősége:

<https://drive.google.com/drive/folders/19UjY5VLDjfrMmnj7-hXe1-kXMDS4Zc>

Kötelező irodalom:

BABBIE, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest, 2000.

Ajánlott irodalom

- Csikos Csaba (2020). A neveléstudomány kutatómódszertanának alapjai. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest
- Johnson, R. B., & Christensen, L. (2019). Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches. Sage publications.
- Creswell, John W. (2012). Educational research. Pearson. Dusa Ágnes Réka (szerk.): Pedagógusok kutatási közreműködésre való felkészítése Módszertani tankönyv. Debrecen.
- Falus Iván & Ollé János: Statisztikai módszerek pedagógusok számára
- A CHERD-Hungary korábbi kutatásainak elemzése: <https://cherd.unideb.hu/>
- Charmaz, K. (2006). Constructing grounded theory. Sage Publications.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). Basics of Qualitative Research (3rd ed.): Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory. SAGE Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781452230153>
- ERANUS Eliza, LÁNG Sarolta, MÁTH András és RÁCZ Attila (2006): A kérdőíves adatfelvétel újabb módszerei: telefonos, számítógéppel támogatott és internetes adatgyűjtés
- ERIKSON, Robert – John H. GOLDTHORPE: A kutatás elméleti alapja, adatai és stratégiája http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch03s06.html
- FALUS IVÁN (2004): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe Műszaki K.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (2017). The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203793206>
- HELTAI, E. –TARJÁNYI, J. (1999) A szociológiai interjú készítése. Adatfelvétel és módszertan. Tárki, Budapest. <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/html/a509.html>
- HÉRA GÁBOR – LIGETI GYÖRGY (2005): Módszertan. Bevezetés a társadalmi jelenségek kutatásába. Osiris, Budapest
- http://mta.hu/data/cikk/11/97/91/cikk_119791/etikai_kodex_net.pdf
- <http://tettconsult.eu/books/TelkutHTML/szovgyujtpdf/12-Lizi.pdf>

- http://web.unideb.hu/~tkis/szemle_2004_3_kontra.pdf
- http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2010/2010_07-08/2010_07-08_723.pdf
- KÉRDŐÍVES ADATFELVÉTEL szserv.socio.u-szeged.hu/HÉFOP/Adatfelvétel/Adatfelvétel.doc
- KONTRA József (2010) A pedagógiai kutatások módszertana <http://mek.oszk.hu/12600/12648/12648.pdf>
- KONTRA Miklós (2004) A társadalomtudományi kutatások néhány etikai vonatkozásai
- Maeda, Y., Caskurlu, S., Kenney, R. H., Kozan, K., & Richardson, J. C. (2022). Moving qualitative synthesis research forward in education: A methodological systematic review. *Educational Research Review*, 35, 100424. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2021.100424>
- MASON, J. (2005) Kvalitatív kutatás. Jászöveg Műhely Kiadó, Budapest
- Mitev A. Z. (2012). Grounded theory, a kvalitatív kutatás klasszikus mérföldköve (Grounded theory, the classic milestone of qualitative research). *Vezetéstudomány - Budapest Management Review*, 43(1), Art. 1. <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2012.01.02>
- PINTÉR Róbert – KÁTAY Bálint (2010): A hibrid adatfelvétel módszertani kihívásai
- Sebastian, K. (2019). Distinguishing Between the Strains Grounded Theory: Classical, Interpretive and Constructivist. *Journal for Social Thought*, 3(1), Art. 1.
- TUDOMÁNYETIKAI KÓDEX Magyar Tudományos Akadémia Budapest, 2010
- TUDOMÁNYOS ETIKA (Magyar Szociológiai Társaság) http://www.szociologia.hu/tudomanyos_etika/
- A DE BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet valamint a Humántudomány Doktori Iskola Neveléstudományi Programjának Tudományetikai Bizottsága: Etikai irányelvek és útmutató az etikai jóváhagyó nyilatkozat kiadásához https://humandi.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/elvekutmutato1_valtozat_0.docx

Kutatásmódszertan II. (I. évf.)

Oktató: *Dr. habil. Fényes Zsuzsanna Hajnalka*

Kurzus célja: A kurzus célja a doktoranduszok felkészítése a disszertáció empirikus elemzéseire, az SPSS program segítségével. A kurzus első félévében az adatbáziskészítésről és hipotézisvizsgálásról volt szó az egy- és kétváltozós módszerek és SPSS utasítások segítségével, ebben a félévben pedig a többváltozós statisztikai módszerekbe nyújtunk betekintést.

Tematika

1. Látens változós modellek I.: A főkomponens és faktor elemzés elméleti háttere és gyakorlati alkalmazása.
2. Látens változós modellek II.: A klaszterelemzés elmélete és alkalmazásai.
3. Oksági modellek: A lineáris és logisztikus regresszió alapjai. (ha jut rá idő)

Számonkérés: Az órai munka és a házi feladatok megoldása alapján.

Ajánlott irodalom:

- Kolosi Tamás – Rudas Tamás: Empirikus problémamegoldás a szociológiában OMIKK, TÁRKI Budapest, 1988.
- Székelyi Mária – Barna Ildikó: Túlélőkészlet az SPSS-hez Többváltozós elemzési technikákról társadalomkutatók számára Typotex Kiadó 2002
- Moksony Ferenc: Gondolatok és adatok. Társadalomtudományi elméletek empirikus ellenőrzése Osiris Kiadó Budapest, 2018 (friss kiadás, elsősorban a regresszióhoz kell).
- Sajtos László – Mitev Ariel: SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv Alinea Kiadó Budapest
- Falus Iván – Ollé János: Statisztikai módszerek pedagógusok számára OKKER Kiadó 2000.

Oktatáskutatás módszertana IV. (II. évfolyam)

Oktató: *Dr. Dusa Ágnes Réka, Dr. Markos Valéria*

Kurzus célja: A kurzus egyik célja, hogy a korábbi félévekben megtanult alapvető eljárásokat begyakoroljuk az SPSS statisztikai programot használva. Először röviden átismételjük a kutatási kérdések és hipotézisek megfogalmazásának lépéseit, valamint tesztelésüket, külön hangsúlyt fektetve arra, hogy az egyes kérdéseket hogyan kell megfogalmazni a kérdőívekben, s hogyan kell olyan változókká alakítani, amelyek lehetővé teszik a kutatási kérdések és hipotézisek statisztikai tesztelését. Ezután lépésenként végigvesszük az egyes módszereket az SPSS programban, s azt is, hogy publikáció/konferencia-előadás során hogyan kell az eredményeket prezentálni. Kitérünk arra is, hogy a létrejött változókat hogyan lehet bevonni további elemzésekbe.

Hipotézisalkotás. Kérdőívszerkesztés és változótípusok, mérési szintek

Az spss első látásra: Adatbázis felépítése (variable view). Adatok bevitele (data view).

Alapvető eljárások: Eloszlás (frequency); Leválogatás (select cases); Új változó létrehozása (compute); Átkódolás (recode)

Változók közötti kapcsolatok típusai: Variancia-analízis (ANOVA); Keresztábra (crosstabs); Korreláció

A kurzus másik célja, a hallgatók empirikus kutatásának alapjául szolgáló kérdőív strukturális és formai véglegesítése. A kérdőív lekérdezésének elősegítése érdekében a kurzus során a kérdőívszerkesztés bevett technikáival ismerkedhet meg a hallgató, elsődlegesen az Evasys rendszer használatával.

Kérdéstípusok (nyitott és zárt kérdések típusai)

Kérdőív felépítése, kérdőív bevitele az Evasys rendszerbe, formázási lehetőségek

Lekérdezés generálása

Beérkező adatok értelmezése

Számonkérés: A kurzus során megtanult módszerek alkalmazásával szabadon választott téma alapján rövid, gyakorló jellegű empirikus publikáció készítése. Lehet használni saját adatbázist, ha van, ha nincs, akkor pedig az ingyenesen letölthető ESS adatbázist (<https://www.europeansocialsurvey.org/>). A dolgozat tartalmazza a kutatási kérdést, a felállított hipotézist, hogy a hipotézist milyen változókkal tesztelte a doktorandusz, és hogy mi lett a vizsgálat eredménye. A beadandó dokumentumok listája: word fájl (szöveges elemzés), output fájl, ha valaki saját adatbázist használt, akkor az adatfájl is.

VAGY

Saját kérdőív elkészítése az Evasys rendszer segítségével.

Szükséges eszközök: SPSS. Hozzáférés az Evasys kérdőívkészítő rendszerhez.

Ajánlott irodalom:

- Babbie, Earl (2003): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest, Balassi Kiadó. Mérési szintek: 154. oldaltól; Alapfokú elemzések: 453-470. o. és 513-524. o.
- Sajtos László – Mitev Ariel (2007): SPSS Kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea Kiadó, Budapest. Mérési szintek: 23-26.; Select cases: 67. o.; Compute: 71. o.; Recode: 73. o.; Egyváltozós elemzések: 91.o.; Keresztábra: 137. o.; Varianciaanalízis 163. o.; Diszkriminanciaelemzés: 329. o.
- Pallant, Julie (2016): SPSS Survival Manual. A step by step guide to data analysis using IBM SPSS. (7th ed.). Routledge.
- Moksony Ferenc (2006): Gondolatok és adatok: társadalomtudományi elméletek empirikus ellenőrzése. Budapest, Aula Kiadó

Kutatásmódszertan IV. (II. évf.)

Oktató: Dr. Bacskai Katinka

Az Országos kompetenciamérés elemzési lehetőségei

A kurzus célja: A kurzus célja a hazai és nemzetközi tanulói teljesítménymérések történetének és logikájának rövid áttekintése, valamint az OKM adatbázisok alkalmazhatóvá tétele és az elemzésre való előkészítése, az elemzés előnyeinek és korlátainak ismertetése. A kurzus során számba vesszük az OKM lehetséges felhasználási területeit. A felhasználás során az OKM olvashatóvá tétele, a különálló adatbázisok meghatározott mutatók szerinti összeillesztése, az adatok aggregálása, szűrése kerül előtérbe. Megismerkedünk továbbá az iskolai hozzáadott érték fogalmával és saját változót képezünk. Ezen túl a hallgatók számára lehetőség nyílik saját kutatási problémák vizsgálatára is. A kurzus során a már megszerzett spss tudásra építünk, elsősorban ezt gyakoroljuk, ill. egészítjük ki. Ebben a félévben kiemelt cél a szülői bevonódás vizsgálata.

Tematika

- 1.: A teljesítménymérések rövid története. Hazai teljesítménymérések és problémái. Az OKM adatok olvasása, a változók megismerése, adatbázisok összeillesztése.
- 2.: Az adatok csoportosítása, szűrése. Saját kutatási kérdésekre válaszok keresése.
- 3.: Többváltozós elemzések.

Számonkérés:

A teljesítéshez két fájlt kell benyújtani, melynek határideje **2026. JÚL. 20.:**

1. A létrehozott adatbázishoz tartozó teljes syntaxot, amely tartalmazza aggregate, select, split parancsokat.
- 2.a. Egy min. 15.000 karakter terjedelmű, táblázatokat is tartalmazó, min. három adatelemzési módszert alkalmazó empirikus leírást, amely a létrehozott adatbázis adatain alapul (szakirodalom nem feltétel). Ennek tematikáját tekintve vagy a doktorandusz disszertációjához, vagy a kutatási projekthez kell kapcsolódnia. Az első alkalom végén a témákat a második alkalom végén a módszertant is egyeztetni fogjuk.

(Az a hallgató, aki részt vesz mindhárom alkalommal a szemináriumon, az első pontot és a második pont egy részét már az órákon teljesíteni tudja.)

Szükséges eszközök: a kurzus teljesítéséhez az órákra internettel és SPSS programcsomaggal ellátott laptopot kell hozni.

Ajánlott irodalom:

- BALÁZSI ET AL. 2012. A PIRLS és a TIMSS 2011 tartalmi és technikai jellemzői Budapest, Oktatási Hivatal.
- HALÁSZ G 2009. Tényekre alapozott oktatáspolitikai és oktatásfejlesztés. In: Pusztai Gabriella és Rébay Magdolna (szerk.): *Kié az oktatáskutatás? Tanulmányok Kozma Tamás 70. születésnapjára* pp. 187–191. Csokonai Könyvkiadó, Debrecen.
- MOLNÁR GY. 2005. Az objektív mérés lehetősége: a Rasch-modell. *Iskolakultúra*. 2005/3.
- NYITRAI ET AL. 2019. Iskolai teljesítmény és szülői bevonódás. *Psychologia Hungarica* VII/2. 7–28.
- SZÉLL, K. (SZERK.) 2015. Mit mér a műszer? OFI, Budapest.
- SZÉLL K., BACSKAI K. & BORBÉLY SZ. 2016. Hozzáadott érték a közoktatásban. In: Pusztai G., Bocsi V. & Ceglédi T. (szerk.): *A felsőoktatás (hozzáadott) értéke. Közelítések az intézményi hozzájárulás empirikus megragadásához*. Nagyvárad – Budapest: Partium Könyvkiadó, Personal Problems Solution, Új Mandátum Könyvkiadó. 69–77.
- Valamint a kompetenciamérések országos jelentései

Szabadon választható kurzusok

Kutatócsoport-munka

CHERD szeminárium

Oktató: Prof. Dr. Pusztai Gabriella

A doktoranduszok és doktorjelöltek egyik legfontosabb gyakorlólhelye a Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központja (CHERD-Hungary), mely nemcsak a felső- hanem a közoktatás területén végez kutatásokat. A kutatások másfél évtizede vizsgálják az intézményi és tanulói/hallgatói döntéseket, nagymintás adatfelvételek és kvalitatív adatalkotó munka eredményeképpen hatalmas adatanyag áll rendelkezésre, melyhez a Központ által beszerzett országos és nemzetközi adatbázisok társulnak. A Központ tudományos kutatási és fejlesztési és innovációs pályázatokon vesz részt, a kutatói gyakorlat során a doktoranduszok nemcsak alkotó részesei a kutatásoknak, hanem hazai és nemzetközi folyóiratokban és konferenciákon való megjelenésre is felkészülünk, s az itt végzett munka képezi több disszertáció magját is.

A nemzedékek közötti értékátadás és a jövőtudatosság

Oktató: Prof. Dr. Pusztai Gabriella, Dr. Csók Cintia

Az értékek és a jövőorientáció szorosan összefonódnak: az értékek irányt mutatnak az egyén és a közösség jövőtervezésében, szűrőként segítik a lehetséges jövők közötti választást, és motivációt adnak a célok eléréséhez. A generációk közötti értékátadás minősége alapvetően befolyásolja a fiatalok jövőképeit, identitását és társadalmi mobilitását. Különösen fontos ez a hátrányos helyzetű tanulók esetében, akik számára a jövőorientáció fejlesztése hozzájárulhat az iskolai sikerességhez és a társadalmi esélyegyenlőséghez. A kutatás célja feltárni, hogy milyen egyéni, családi, iskolai és társadalmi tényezők hatnak a jövőtervezési képességekre, illetve hogyan segíthetik pedagógiai intervenciók ezek fejlődését. Emellett vizsgáljuk, hogy főképpen a globalizáció és a digitalizáció hatására bekövetkezett a gyors társadalmi átalakulás miként alakítja az értékek továbbadását és a fiatalok jövőhöz való viszonyát. A két kutatási irány összekapcsolása lehetőséget ad egy komplex, innovatív fejlesztőprogram kidolgozására, amely egyszerre támogatja a jövőorientációt és az értékek tudatos átadását. szemeszter fő feladatai: (1) szisztematikus szakirodalmi áttekintés készítése a jövőorientáció fogalmáról, fejlesztési lehetőségeiről és mérési módszereiről, különös tekintettel a hátrányos helyzetű tanulóakra; (2) feltáró interjúk készítése tanulókkal, szülőkkel és pedagógusokkal a jövővel kapcsolatos elképzeléseikről, tapasztalataikról. A kurzus során a doktoranduszok aktívan részt vesznek az adatgyűjtésben és az elemzésében.

Ajánlott szakirodalom

- Ahvenharju, S., Minkinen, M., & Lalot, F. (2018). The five dimensions of Futures Consciousness. *Futures*, 104, 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2018.06.010>
- Ceglédi, T. (2018). Ugródeszván. Reziliencia és társadalmi egyenlőtlenségek a felsőoktatásban. CHERD-Hungary.
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*. Princeton University Press.
- Nurmi, J. E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning. *Developmental Review*, 11(1), 1–59. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(91\)90002-6](https://doi.org/10.1016/0273-2297(91)90002-6)
- Pusztai, G. (2004). Kapcsolatban a jövővel: Roma/cigány diplomások pályafutását támogató erőforrások. *Valóság*, 47(5), 69–84.
- Schwartz, S. H. (2012). An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1116>
- Zimbardo, P. G., & Boyd, J. N. (1999). Putting time in perspective: A valid, reliable individual-differences metric. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(6), 1271–1288. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.6.1271>

Tanuló közösségek és innovációk (LearnInnov)

Oktatók: *Prof. Dr. Kozma Tamás, Dr. habil. Márkus Edina*

Cél

A Tanuló közösségek és társadalmi innovációk (LearnInnov) eddigi kutatás eredményeit felhasználva új kutatásba (Az innovációk sorsa) kapcsolódhatnak be a kurzus résztvevői. A fenntartható innovációk és a tanulás összefüggéseit vizsgáló kutatás épít az előzményekre, amelyekben a tanuló régiókat és közösségeket részben statisztikai, részben pedig terepkutatás segítségével kívántuk vizsgálni. A kurzus résztvevői közösen vizsgálják az innovációk egyediségét, társadalmi-történeti körülményeit, a (felőtt) tanulóval való kapcsolataikat, valamint az innovációk sorsát.

A LearnInnov kutatásba bekapcsolódók lektorált tanulmányait a Régió és Oktatás c. sorozat XVI. köteteként jelentetjük meg.

Tevékenységek

- A hallgatók a kutatás céljához és résztémáihoz kapcsolódóan szakirodalmi feldolgozást végeznek.
- az előző kutatási szakaszban már tapasztalatot szerzett hallgatók a korábban vizsgált esetek alakulását követik nyomon.
- Az új résztvevők új eseteket vizsgálnak a LearnInnov-kutatásban kialakított kutatási módszerekkel. (Lásd az Irodalom menüpontot)
- Főlkészülés az ECER 2026 konferencián való részvételre (szekció szereplés).

Követelmények

- Terepmunka alapján esettanulmány készítése kb 30e karakter terjedelemben
- Esettanulmány alapján konferencia előadás készítése és bemutatása (HuCER 2026)

Felsőoktatás politikai gazdaságtana

Oktató: *Prof. Dr. Polónyi István*

A kurzus célja, hogy megismertesse a felsőoktatás működésének és fejlődésének politikai gazdaságtani összefüggéseit:

- A felsőoktatás tömegesedése - múltja, jelene, jövője;
- Az állami irányítás formálódása, s vele a felsőoktatási öngazgatás, és autonómia átalakulása a tömegesedéssel;
- A felsőoktatás egyéni és társadalmi hasznai és ezek felsőoktatáspolitikai következményei;
- A finanszírozás és összetevőinek átalakulásai – finanszírozási formák, állami támogatás, tehermegosztás, tandíj, ösztöndíj;
- Az akadémiai szabadság és a kutatás változásai – a CUDOS elvtől a projektvilágon és a Publish or Perish-en keresztül a tudományometriai Pressure to publish-ig, és a Publiphilia Impactfactorius-(impactfaktor-fetiszmus)-ig.

A kurzuson végzett tevékenység követelménye, értékelése

- A kurzus a témák felvetése és megvitatása mellett alapvetően önálló irodalomkutatásra épül.
- A szemináriumi munka végén a hallgatók házi dolgozatot készítenek, elsősorban saját kutatási témájukkal összefüggésben (ill. más jellegű téma esetében az előadóval egyeztetett témában).

Foglalkozások, távolléti, online formában: platform jitsi meet vagy google meet.

Néhány induló Irodalom

- Akadémiai szabadság *Educatio* 33. évf. 3. sz. / 2024 <https://epa.oszk.hu/01500/01551/00129/pdf/>
- Tudományértékelés *Educatio* 32. évf. 3. sz. / 2023 <https://epa.oszk.hu/01500/01551/00125/pdf/>
- A tudomány expanziója *Educatio* 31. évf. 2. sz. / 2022 https://matarka.hu/mobil/dev/cikk_list.php?fusz=184037
- Modellváltás a felsőoktatásban *Educatio* 29. évf. 1. sz. / 2020 <https://epa.oszk.hu/01500/01551/00111/pdf/>
- Felsőoktatási expanzió *Educatio* 23. évf. 2. sz. / 2014 https://epa.oszk.hu/01500/01551/00068/pdf/EPA01551_educatio_2014_02.pdf
- Polónyi I (2007) Projektfinanszírozás a felsőoktatásban *Szociológiai Szemle* https://epa.oszk.hu/05000/05067/00061/pdf/EPA05037_szocszemle_2007_03-04_199-213.pdf
- Polónyi I (2020) A felsőoktatás politikai gazdaságtana <https://mek.oszk.hu/22100/22117/22117.pdf>

Ajánlott irodalom

- Altbach, Ph. G. (2007) *Academic Freedom in a Global Context: 21st Century Challenges* The NEA 2007 Almanac of Higher Education <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&-doi=812c9a2f0eb03b1c775fae37b1401c870eeb1a14>
- Bourdieu, P. (1984) *Homo Academicus* Stanford University Press https://monoskop.org/images/4/4f/Pierre_Bourdieu_Homo_Academicus_1988.pdf
- Merton, R (1973) *The Sociology of Science: Theoretical and Empirical Investigations* The University of Chicago Press <https://www.scribd.com/document/335178684/The-Sociology-of-Science-Theoretical-and-Empirical-Investigations>
- Tijdink J.K. (2017) *Publish & Perish; onderzoek naar onderzoek en onderzoekers* https://www.researchgate.net/publication/318861992_Publish_Perish_research_on_research_and_researchers

Kutatási- és tudományszervezési készségfejlesztés

Szakirodalmi olvasó szeminárium

Oktató: Prof. Dr. Kozma Tamás

Cél

- A neveléstudomány / oktatáskutatás néhány vezető folyóiratának folyamatos figyelemmel kísérése
- A szaknyelvi szókincs gazdagítása
- Az elektronikus folyóirat hozzáférés és adatbázisok ismerete és használata
- Gyakorlás a folyóiratok ismertetésében (szóban és írásban)
- Az MI szabályos alkalmazása. AI hivatkozási szabvány: <https://apastyle.apa.org/blog/cite-generative-ai-references>

Anyag

A következő folyóiratok kerülhetnek ismertetésre (amennyiben elérhetők az EISz-ben vagy a JStore-ban)

- Review of Educational Research
- International Journal of Educational Development
- Harvard Educational Review
- Comparative Education
- International Review of Education
- International Higher Education
- European Education
- OA (szabad hozzáférésű) digitális folyóiratok
<https://docs.google.com/document/d/1UOWjFkTk3zZglYhw7eaGd0XRq2tjIwqIIURMNJdfBxU/edit>

Teljesítés

- Rendszeres, aktív részvétel a foglalkozásokon
- Folyóirat évfolyam ismertetése mintegy 20 000 karakterben

Érdeklődési kör

- doktori hallgatók (választható, ösztöndíjasoknak ajánlott!)
- magszteri hallgatók (választható)
- minden érdeklődő ("open access")

Hely, idő

Ütemezés szerinti keddenként 14.00 - 15.30 óra között

Személyesen, vagy szükség esetén online

Elektronikus kiadványkészítés a HERJ példáján

Oktató: Prof. Dr. Kozma Tamás, Dr. Sebestyén Krisztina

Leírás

A hallgatókkal megismertetjük a tudományos szövegek elektronikus publikálásának lehetőségeit és a publikálás munkafolyamatát. A kurzus résztvevői gyakorlati tapasztalatokra tesznek szert a HERJ (Hungarian Educational Research Journal <https://akjournals.com/view/journals/063/063-overview.xml>) aktuális számainak létrehozásában. A foglalkozásokat az Akadémiai Kiadó közreműködésével szervezzük.

Cél

- bevezetés az elektronikus folyóiratok készítésébe
- ismerkedés az Akadémiai Kiadó szövegkezelő rendszerével és munkaszervezésével
- szövegek elektronikus formátumú összeállítása a doktori programhoz és DETEP-hez kapcsolódva
- a hallgatók bevonása a HERJ szerkesztőségének tevékenységébe

Munkaszakaszok

- Tájékozódás a szerkesztendő lapszámokról. Jó példák elektronikus kiadványokra, folyóiratokra (kiadott anyagok tanulmányozása). A használt technikai megoldás tanulmányozása (az AK közreműködésével).
- A szerkesztési folyamat megismerése. A szerkesztési munka megkezdése: formai szempontok
- A szerkesztési folyamat tartalmi fázisa: nyelvi ellenőrzés, lektoráltatás, a korrekciók elvégzése, végül a szövegek előkészítése a megjelenésre
- Előkészítés a publikálásra: a nyomtatási formátum kialakítása, illetve az elektronikus megjelenés.

A szerkeszter speciális feladatai

- Nemzetközi kapcsolatépítés, új tematikus számok (Kozma Tamás)
- Számok összeállítása és figyelemmel kísérése (Fehérvári Anikó & Sebestyén Krisztina)
- Saját írás készítése és annak alapján a szerkesztési tevékenységek folyamatának figyelemmel kísérése (Sebestyén Krisztina, Bükki Eszter & Sitku Krisztina)
- Social media felületek (Facebook, Twitter, Academia.edu) menedzselése (Kovács Karolina)

Tevékenységformák

- részvétel a szerkesztési munkálatokban
- személyes megbeszéléseken a technikai problémák megvitatása

Követelmények

- részvétel a 3 online konzultációs alkalmon (a szerkesztőségi munka megismerése, szerkesztőségi alkalmakon való részvétel)
- egy recenzió vagy tanulmány elkészítése és feltöltése a HERJ kiadói rendszerébe, majd a szerkesztési folyamat követése

Idő, hely

Minden hónap első csütörtöke (online)

Publikáció előkészítő szeminárium (CEJER)

Oktató: Prof. Dr. Pusztai Gabriella, Dr. Demeter-Karászi Zsuzsanna

A kurzus célja a tudományos szövegalkotás kritériumait meghatározó alapelvek megismerése és alkalmazása, valamint az ennek megfelelő szövegalkotás és szerkesztés gyakorlása. A szeminárium gyakorlatorientált. A Debreceni Egyetem Kiadó felkérésére nemzetközi folyóirat működik Central European Journal of Educational Research (CEJER) néven. A kurzus munkájában résztvevő doktoranduszok részt vesznek a Kiadó felületén (<https://ojs.lib.unideb.hu/CEJER>) elérhető online periodika következő számának szerzői és szerkesztői munkálataiban.

Ajánlott irodalom:

- Bayley, S. (2011). *Academic Writing: A Handbook for International Students*. London: Routledge.
- Csermely P. & Gergely P. & Koltay T. & Tóth J. (1999). *Kutatás és közlés a természettudományokban*. Budapest: Osiris.
- Csomós Gy. (2016). A magyarországi tudományos publikálás néhány sajátossága. *Magyar Tudomány*, 177, 226-235.
- Gyurgyák J. (1997). *Szerkesztők és szerzők kézikönyve*. Budapest, Osiris.
- Kiss L. L. (2011). A tudományos közlés művészete. *Magyar tudomány*, 172 (6) 734-737.
- Leki, I. (1998). *Academic Writing: Exploring Processes and Strategies*. Cambridge University Press.

Disszeminációs tevékenység

Oktató: Prof. Dr. Pusztai Gabriella, Dr. Csók Cintia

A kurzus célja, Egy kutatás során folyamatos feladat a disszeminációs tevékenység, melynek keretében a kutatási projektek során végzett tevékenységek bemutatását, rész- és összefoglaló eredmények terjesztését tervezi meg és végzi el a kutatócsoport. A disszemináció a kutatás finanszírozójának szemszögéből, szűkebb értelemben a kutatásra fordított emberi és anyagi erőforrásokkal való hatékony gazdálkodás átláthatóvá tételét jelenti, azonban szélesebb értelemben a tudományos tevékenység részleteinek és eredményeinek a szakmai közösség és a közvélemény számára történő kommunikálását, hagyományos és új formában való megosztását értjük a kifejezésen. Disszeminációs tevékenység kreditek fejében a doktoranduszok a csoportos kutatómunka eredményeinek népszerűsítése érdekében disszeminációs stratégia formálódásához járulnak hozzá, az eredmények kreatív és hatékony megosztásának tervét dolgozzák ki, majd a tervezett feladatok végrehajtásában önállóan részt vállalnak.

Tézisdolgozat író szeminárium

Oktató: Prof. Dr. Pusztai Gabriella

A kurzus célja: A doktori képzés fontos állomása a disszertáció gerincét alkotó tézisdolgozat megalkotása, melynek készítésekor újra mérlegre kerül a doktori képzésbe lépéskor született kutatási tervzet valamint a képzés során a szemeszterek lezárására készült fejezetkezdemények valamint kutatásunk reménybeli eredményei. De hogyan lesz ezekből az építőkövekből egy világos struktúrával bíró, új, önálló kutatási kérdések megválaszolását előkészítő, jelentős (kétszáz ezer karakter) terjedelmű és tudományos igényű szövegmű? A kurzusmunka folyamán erre keressük meg az egyénre szabott válaszokat.

Ajánlott szakirodalom:

- Bayley, S. (2011): Academic Writing: A Handbook for International Students. London: Routledge
- Churchill, H., Sanders, T. (2007): Getting Your PhD. London: Sage Publications Limited
- Eco, U. 2012. Hogyan írjunk szakdolgozatot? Budapest: Gondolat
- Gyurgyák János (1997): Szerkesztők és szerzők kézikönyve. Budapest: Osiris
- Kozma T., Sike E. (szerk., 2004): Pedagógiai informatika. Debrecen: Kossuth Egyetemi Ki-adó.
- Örsy L., Patsch F. (é.n.): A tudományos dolgozatírás művészete. Módszertan az elkészítéshez és a kiértékeléshez. http://www.sapientia.hu/hu/system/files/rsy_Patsch_Pdf.pdf
- Phillips, E. M., Pugh, D.S. (2000): How to Get a PhD. Buckingham: Open University Press <http://www.idemployee.id.tue.nl/g.w.m.rauterberg/jobs/phillips-pugh-2005.pdf>

Hatásmérés az oktatáskutatásokban

Oktató: Dr. habil. Fényes Zsuzsanna Hajnalka

A kurzus célja: A tantárgy keretében a doktoranduszok, amennyiben saját kutatásukban kísérleti módszert alkalmaznak, vagy un. természetes kísérletek jelennek meg disszertációjukban (projektek, továbbképzések, felzárkóztató programok, oktatáspolitikai beavatkozások...), megtudhatják, hogyan mérhető meg módszertanilag korrekten ezen beavatkozások hatása. Ennek ismeretében, ha később forrást akarnak szerezni (pályázni akarnak), feltüntethetik, hogy eddigi projektjeiknek, beavatkozásaiknak milyen mérhető (reményeink szerint pozitív) hatása volt. A kurzus során szó lesz a hatásvizsgálat és értékelő kutatások különbségeiről és általános jellemzőiről, az előzetes és utólagos hatásvizsgálatról, a klasszikus kísérleti módszerről és annak korlátairól, és végül a kvázi-kísérleti módszerekről.

Számonkérés: személyes egyeztetés szerint.

Kötelező irodalom:

- Babbie, Earl (2003): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest: Kísérleti módszer 249-272, Értékelő kutatások 381-410.
- Sági Matild, Széll Krisztián (2015): Hatásvizsgálatok alapszintű kézikönyve. Módszertani segédkönyv oktatáspolitikusok számára (Internetről letölthető)
- Major Klára (2013): Hatásvizsgálati kézikönyv, I. kötet: Hatásvizsgálat elemzőknek (Internetről letölthető)

Ajánlott irodalom a társadalmi hatás méréséről:

- Kormos Dóra (2017: szakdolgozat, Corvinus Egyetem): Hogyan mérhető pontosan és torzítatlanul a társadalmi hatás? Módszertani ajánlások és azok gyakorlati megvalósítása a magyar nonprofit szektorban (Internetről letölthető)
- Bakó Csaba (2022): A társadalmi hatásmérésről. A civil-nonprofit szervezetek körében végzett hatásmérési projektek alapján. Önkéntes Szemle 2(3), 30-57. <https://doi.org/10.53585/OnkSzem.2022.3.30-57>(internetről letölthető)

Adatelemzési és AI gyakorlatok - SPSS

Oktató: Dr. Takács Péter

Leírás: A kurzus célja betekintést nyújtani azokba az elemzési módszerekbe, amelyek alkalmasak a mintavételből származó adatok redukálására és több változó kapcsolatrendszerének mélyebb vizsgálatára. A kurzus kitér az AI (konkrétabban a chatGPT) alkalmazási gyakorlatára, etikus használatára.

Alkalmazott szoftverek: SPSS

Követelmény: írásbeli beszámoló - értékelés ötfokú skálán

Ajánlott irodalom:

- Barna Ildikó – Székelyi Mária: Túlélőkészlet az SPSS-hez. Többváltozós elemzési technikáról társadalomkutatók számára. Typotex Kft., 2002, ISBN-13 978-963-9326-42-2, ISBN-10 963-9326-42-9
- Münnich Ákos, Nagy Ágnes, Abari Kálmán. Többváltozós statisztika pszichológus hallgatók számára. Bölcsész Konzorcium, Debrecen, 2006. (<http://psycho.unideb.hu/statisztika>), ISBN 963 9704 04 0
- Reiczigel Jenő – Harnos Andrea – Solymosi Norbert (2018): Biostatisztika nem statisztikusoknak. 2. kiadás. Pars Kft., Nagykovácsi, ISBN 978 883339 8 3

chatGPT alkalmazásával kapcsolatos hazai források - a gyakorlatokon kerül ismertetésre.

Készülés a társadalmi szerepvállalásra az egyetemi tanulmányok alatt, az informális tanulás segítségével

Oktató: Dr. Benke Magdolna

A szűken értelmezett szakmai tevékenységen túl az értelmiségi szerephez hozzátartozik számos olyan társadalmi tevékenység, amellyel fenntarthatóbbá, jobba, élhetőbbé próbáljuk tenni környezetünket. Kérdés, hogy az egyetemi tanulmányok alatt erre a szerepre milyen módszerekkel lehet készülni. Más oldalról közelítve, hogyan lehet fejleszteni a kritikus gondolkodást, és azokat a készségeket, amelyek a felelős állampolgársághoz szükségesek? Az egyetemek „harmadik missziója” értelmében kiemelt fontossággal bír a képzés során a társadalmi hasznosságra való törekvés és a hallgatók érzékenyítése. A kurzus keretében megvizsgáljuk, mennyire fontos az érzékenyítés a társadalmi problémák felismerése és kezelése szempontjából, hogy az oktatási rendszer egyes szintjein hogyan jelenik meg pl. a hátrányos helyzet és esetenként a kirekesztettség, s hogy miként segíthetik a neveléstudományi kutatások a sokszor rejtett problémák felismerését. A szakirodalom és a hallgatók saját élményei alapján vizsgáljuk az informális tanulás alkalmazott formáit és azok tapasztalatait. Szintén a hallgatók saját élményei alapján áttekintjük, hogy – mások mellett – az önkéntes munka, a diákklubok, a helyi civil szervezetekkel való

kapcsolattartás, a nemzetközi ösztöndíjprogramokban való részvétel és más kultúrák megismerése mennyiben tudja segíteni az érzékenyítést és a felkészülést további társadalmi szerepvállalásokra, pl. a környezetünkben zajló innovációs folyamatok megvitatásában való részvételre. Megvizsgáljuk, hogy a társadalmi részvétel gyakorlása a „felhatalmazás” (vagyis egyfelől a jogosítványok megléte, másfelől a szükséges képességek birtoklása) által mennyiben tekinthető reális célnak, illetve teljesítését milyen körülmények nehezítik. A kurzus a résztvevők számától függően jelenléti és / vagy hibrid formában kerül megrendezésre.

Javasolt irodalom:

- Balcazar, F.E., Keys, C. B. & Vryhof, J.A. (2019). Chapter 10. EMPOWERMENT. In Jason, L.A., Glantsman, O., O'Brien, J.F. & Ramian, K.N. (Eds.), INTRODUCTION TO COMMUNITY PSYCHOLOGY. <https://press.rebus.community/introductiontocommunitypsychology/chapter/empowerment/>
- Benke, M. (2024). Empowerment és élethosszig tartó tanulás, munkavállalói nézőpontból. In Fodorné Dr. Tóth, K., Dr. Németh, B. (szerk.) Felsőoktatási Lifelong Learning a Képesség-Fejlesztés, a Kultúrákőzvetítés és Fenntarthatóság Tükrében: A Hatékony és Innovatív Tudástranszferek Lokális/Regionális és Globális Trendjei. „MELLearn - Felsőoktatási Hálózat az Életen át tartó tanulásért” Egyesület Pécsi Tudományegyetem, Pécs, pp.70 – 85. <https://doi.org/10.15170/melllearnkonftanulmányok-2023>
- Boyadjieva, P. & Ilieva-Trichkova, P. (2023): Adult Education as a Pathway to Empowerment: Challenges and Possibilities. In Holford, J., Boyadjieva, P., Clancy, S., Hefler, G., Studená, I. (eds.) Lifelong Learning, Young Adults and the Challenges of Disadvantage in Europe. Palgrave Studies in Adult Education and Lifelong Learning. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-14109-6_7
- Gébert, J., Bajmócy, Z., Málóvics, Gy., Pataki Gy. (2016). Eszközöktől a jóllétig. A helyi gazdaságfejlesztés körvonalai a képességszemléletben. Tér és Társadalom, 30 (2), 23-44. <https://doi.org/10.17649/TET.30.2.2752>
- Nárai, M. (2019). Felsőoktatási intézmények szerepe a fiatalok társadalmi érzékenyítésében. In Berghauer-Olasz, E., Gávriljuk, I., Hutterer, É., Pallay, K. (szerk.) A köz- és felsőoktatás előtt álló kihívások a XXI. században Kelet-Közép Európában az oktatási reformok tükrében. Nemzetközi tudományos konferencia tanulmánykötet, Ungvár, pp. 305 – 314, <https://regscience.hu/server/api/core/bitstreams/47f68abc-fd56-44b2-8b3d-695db775561b/content>
- Stéber, A., & Kereszty, O. (2015). Az informális tanulás értelmezései a XXI. században. Pedagógiai Szemle, (9–10). 46–60.

Conference Tandem

Oktató: *Dr. Gábor Erdei*

A kurzus célja: A Konferencia tandem kurzus bevezetést nyújt a nemzetközi team munkák világába. Kizárólag eltérő anyanyelvet használó doktoranduszok nemzetközi párok jelentkezhetnek. A páros felkészül egy közös konferencia-előadásra. A konferencia-előadás absztraktját és diabemutatóját alkotják meg a félév során. Az őszi szemeszter végén az absztraktot a kurzusvezetők jóváhagyásával benyújtják a HUCER vagy az ECER konferenciára, tavaszi szemeszterben pedig az ONK-ra.

Ajánlott szakirodalom:

Becker, L. 2014. Presenting Your Research: Conferences, Symposiums, Poster Presentations and Beyond. London: Sage

Tematikák

III. évfolyam számára

Kutatási szeminárium

Oktató: *Prof. Dr. Fónai Mihály*

A kutatási szeminárium célja kettős. Egyrészt a doktorandusz által végzett (empirikus, dokumentatív, levéltári stb.) kutatás eredményeit elemző, publikálásra előkészületben lévő tanulmányszöveg és az ennek alapján készült összefoglaló előadás elsődleges prezentálására teremt alkalmat. Másrészt a szeminárium a tudományos viták koreográfiája szerint épül fel, melynek része az opponensek véleményének ismertetése, a vita valamint a vita során felmerült kérdésekre való válaszadás. A szemináriumon bemutatott kutatási probléma és részeredmény exponálása után a szeminárium valamennyi résztvevője hozzászól és véleményt nyilvánít. A szeminárium nemcsak magának a problémának az elemzése, hanem a róla folyó vita, az abba való bekapcsolódás, a közös gondolati és verbális építkezés élménye és tovább inspiráló hatása. Összességében a szeminárium célja olyan készségek és technikák formálása, amelyekkel a hallgató képes saját kutatói véleményét képviselni és saját álláspontját megvédeni, mások álláspontját megérteni és a kutatótársak javaslatait hasznosítani. A szeminárium alapvető hozzájárulás ahhoz is, hogy a hallgató fölkészülhessen a majdani tézisvédésre, illetve disszertációja nyilvános vitájára.

Kutatásmódszertan gyakorlat

Oktató: *Prof. Dr. Bocsi Veronika, Alter Emese*

A kurzus során tovább mélyítjük a doktoranduszok előző félévben szerzett, elsősorban többváltozós eljárásokhoz kapcsolódó, illetve kétváltozós összefüggéseket vizsgáló elemzési eljárásokról szerzett tudását. Folytatjuk a munkát azokon az adatbázisokon és kutatásokban, melyek segítségével az előző félévi dolgozatokat készítették. A dolgozatok mintegy csúcspontjaként regressziós eljárásokkal tárjuk fel a függő és az összes magyarázó változó összefüggéseit. A kurzus célja, hogy a doktoranduszok megismerjék és elsajátítsák ok-okozati összefüggések feltáráshoz használható regressziós elemzéseket, s értelmezni tudják a kapott eredményeket.

Tematika

Logisztikus, multinominális és lineáris regresszió fogalma és jelentőségük, mikor használjuk ezeket, hogyan és milyen formában lehet bevonni a regressziós elemzésekbe a függő és magyarázó változókat. Regressziós elemzések futtatása és értelmezése a HERD 2012 és – amennyiben van – egy saját kutatás adatain.

Számonkérés: A kurzus során megtanult módszerek alkalmazásával a múlt félévben készített jellegű publikáció (az *Educatio* folyóirat *Kutatás* közben rovatában megjelent írásokhoz hasonlóan) regresszióval történő kiegészítése és az összefüggések értelmezése szabadon választott téma alapján. Határidő: 2026. július 20.

Szükséges eszközök: a kurzus hatékony teljesítéséhez az órákra internettel és SPSS programcsomaggal ellátott laptopot kell hozni. Az órai feladatok megoldásához a HERD 2012 adatbázist Bocsi Veronikától szükséges elkérni az első előadás előtti héten.

Ajánlott irodalom

- Babbie, E.2003. A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest, Balassi Kiadó.
- Moksony Ferenc 2018. Gondolatok és adatok: társadalomtudományi elméletek empirikus ellenőrzése. 3. bővített kiadás. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem.
- Sajtos László – Mitev Ariel 2007. SPSS Kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea Kiadó, Budapest.
- Székelyi Mária – Barna Ildikó 2002. Túlélőkészlet az SPSS-hez Többváltozós elemzési technikákról társadalomkutatók számára Budapest, Typotex Kiadó

Adatbázis bemutatás II.

Oktató: *Dr. Ceglédi Tímea*

A szemeszter során a doktoranduszok folytatják a disszertáció elemző fejezeteinek alapját képező adatfelvétel, adatrögzítés és az adatbázis építés munkálatait a kutatási tervnek megfelelően. A produktum 1) a teljes adatbázis, melyben már nemcsak az eredetileg mért változók (interjú esetén kódok), hanem az új, átkódolt változók, indexek, kódok és kódcsaládok találhatók meg, melyeket az elemzéshez készítettünk. Az adatbázis jelentése: Egymással összefüggő kutatási adatok összegyűjtése, előre meghatározott módon és logikai rendszer szerint, az összetartozó adatok eredeti kapcsolatait tükrözve. A kutatási területtől függően a kvantitatív adatokat, szöveges dokumentumokat, forrásokat rendszerező adatbázis készülhet Excel, SPSS, R, Atlas.ti, MAXQDA, NVivo és további szoftver segítségével. Az oktatáskutatásban gyakran használt másodlagos adatelemzés esetén az eredeti adatbázis/ok elemzésre előkészített verzióját tekintjük a doktorandusz adatbázisának.

A kurzus teljesítésének feltétele, hogy a doktoranduszok a szemeszter végén bemutassák 1) az adatbázisukat, valamint 2) írásban (min. 10-12 ezer karakter terjedelemben) összefoglalják adatbázisuk minőségi és mennyiségi paramétereit. Ez az írásbeli összefoglaló lesz a doktori értekezés „Adatok és módszer” c. fejezet alapja.

Az írásbeli összefoglalóban fontos: 2.1) Leírni az adatbázis létrejöttének gyakorlati lépéseit (a lépések mögött álló kutatói döntéseket és azok indoklását; a nehézségek és azok leküzdését, például alacsony válaszadási hajlandóság kezelését; a pilot kutatás bemutatását – ha volt –, a pilot tanulságai alapján mit változtatott a kérdőív/interjúvázlaton). 2.2) Részletezni, hogy a megvalósított adatbázist mennyiben tartják megfelelőnek az elemzés elvégzéséhez (kiemelve az adatok – reális, nem túlzó – tudományos értékét és a limitációkat egyaránt). 2.3) Fontos továbbá pontosan megnevezni és részletesen bemutatni az alapsokaságot nemzetközi vagy országos teljeskörű adatok alapján (pl. OECD, EU, UNESCO, WORD Bank, Eurostat, KSH, OKM, OH, KIR, FIR nyilvános vagy kutatásra elérhető adatbázisai). 2.4) A kutatómódszertani szakirodalom (pl. Babbie, Creswell) által leírt mintavételi típusok (valószínűségi és nem valószínűségi, továbbá ezek altípusai) és kutatómódszertani terminusok alapján szükséges kitérni a mintavétel leírására is (mintavételi keret, rendelkezésre álló listák jellemzői, ha vannak: rétegek, mintavételi metódus, véletlenszerűség biztosításának módja vagy elvetésének alapos indoklása stb.). 2.5) Mindezek alapján fontos elhelyezni a mintát az alapsokaságban, egymás mellé téve a minta és az alapsokaság főbb ismérveit egyazon táblázatban (pl. régió, intézménytípus, nemek szerinti bontásokban), s a táblázat tanulsága alapján kitérni a felül- és alulreprezentált csoportokra, valamint az általánosíthatóság kérdésére. Mindez kvalitatív kutatások esetében is elvárás (itt táblázat nélkül, írásban is elég utalni a minta sajátosságaira az alapsokasággal való összevetésben). 2.6) Ugyancsak fontos elhelyezni az adatokat térben és időben: Nemzetközi és hazai viszonylatban az adatfelvétel milyen előzményei ismeretesek (korábbi adatfelvételek a témában); hogyan illeszkednek az értekezésben használt adatok a hasonló nemzetközi és hazai vizsgálatok sorába (pl. egy korábbi kutatás megismétlése, egy speciális célcsoportra/földrajzi területre/életkori csoportra szűkített változata/adaptációja egy korábbi kutatásnak stb.). 2.7) Etikai megfontolások (doktori etikai szabályzatban foglaltak betartására tett lépések bemutatása). 2.8) A benyújtott szöveges összefoglalónak min. 5 kutatómódszertani szakirodalmat kell tartalmaznia, amely megalapozza a használt módszertani eljárásokat és azok tudományos elnevezéseit, s alátámasztja a kutatói döntéseket.

Az adatbázis ÉS az összefoglaló benyújtásának további feltétele, hogy 3) a témavezető aláírásával ellenjegyezze az adatbázis hitelességét és minőségét megfelelőségét.

Benyújtás határideje: 2026. június 30.

Három fájl feltöltése kötelező a kurzus elearning felületére. Valamely fájl hiánya esetén az érdemjegy elégtelen.

Csatolmányok:

- 1) Az adatbázis elérhetőségét tartalmazó szöveges fájl.
 - o Az adatok védelme érdekében a hallgató egy védett rendszer megosztható mappájában helyezi el az adatokat, amelynek védelméről a hallgató gondoskodik. Az oktató visszajelzése után a megosztás megszüntethető.
 - o Az elearningbe nem az adatbázis fájlt magát szükséges feltölteni, hanem a védett mappa elérési linkjét tartalmazó szöveges dokumentumot.
 - o Másodelemzett adatok esetén is kötelező az adatbázis bemutatása.
 - o Az adatbázisnak tartalmaznia kell új változókat/kódokat az Adatbázis bemutatás I. kurzusban benyújtott változathoz képest.
 - o Kvantitatív: Excel, SPSS, R vagy előre egyeztetés alapján más statisztikai fájlok fogadhatók el, benne az elemzéshez szükséges képzett változókkal.
 - o Kvalitatív: Interjúk nyers leiratainak szövegfájljai, azok hangfájljainak (dokumentumok esetében lehetnek képfájlok) elemzett változatai (Atlas.ti/MAXQDA/NVivo) fogadhatók el, amelyekben az adatrendszerezés és a kódolás már megtörtént.
 - o Egyéb típusú adatok esetében a félév elején egyeztetni szükséges az oktatóval.
- 2) Az adatbázist bemutató min. 10-12 ezer karakter hosszúságú szöveges összefoglaló.
 - o Tartalmaznia kell a fenti 2.1-2.8 pontokat.
 - o Valamely pont kimaradása esetén nem osztályozható a dolgozat.
 - o A dolgozat a doktori értekezés „Adatok és módszerek” fejezetébe készül, ezért nem csak tervekről, hanem megvalósult adatbázisról szükséges szólnia.
 - o Nem nyújtható be többszerzős, nem önálló anyag vagy annak részlete.
 - o A dolgozatnak tartalmaznia kell az Adatbázis I. kurzuson kapott oktatói javaslatok kidolgozását.
- 3) Az adatbázis hitelességét és minőségi megfelelőségét ellenjegyző témavezetői nyilatkozat.
 - o Tartalmaznia kell egy aláírást a témavezetőtől.
 - o Másodelemzett adatok esetén is kötelező.
 - o A kötelező szöveg: „Alulírott XY mint témavezető igazolom, hogy ZZ hallgató WW nevű adatbázisa(i) UU-UU dátum között készült(ek), YY főből/elemből áll(nak), hiteles(ek) és minőségileg megfelelő(k). Dátum, aláírás”

Ajánlott szakirodalom:

1. American Psychological Association (2020). Publication manual of the American Psychological Association 2020: the official guide to APA style (7th ed.). American Psychological Association. <https://rauterberg.employee.id.tue.nl/lecturenotes/APA-style-2020.pdf>
2. A CHERD-Hungary korábbi kutatásainak elemzése: <https://cherd.unideb.hu/>
3. A DE BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet valamint a Humántudomány Doktori Iskola Neveléstudományi Programjának Tudományetikai Bizottsága: Etikai irányelvek és útmutató az etikai jóváhagyó nyilatkozat kiadásához https://humandi.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/elvekutmutato1valtozat_0.docx
4. BABBIE, EARL (2005). A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest
5. Charmaz, K. (2006). Constructing grounded theory. Sage Publications.
6. Corbin, J., & Strauss, A. (2008). Basics of Qualitative Research (3rd ed.): Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory. SAGE Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781452230153>
7. Creswell, John W. (2012). Educational research. Pearson.
8. Csikos Csaba (2020). A neveléstudomány kutatómódszertanának alapjai. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest
9. Dusa Ágnes Réka (szerk.): Pedagógusok kutatási közreműködésre való felkészítése Módszertani tankönyv. Debrecen.
10. Falus Iván & Ollé János: Statisztikai módszerek pedagógusok számára
11. Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (2017). The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203793206>
12. Johnson, R. B., & Christensen, L. (2019). Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches. Sage publications.
13. Magyar Tudományos Akadémia (2010). Tudományetikai Kódex. Budapest
14. Sajtos László, Mitev Ariel: SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea Kiadó, 2007

Adatértelmezés (Discussion írás)

Oktató: Prof. Dr. Engler Ágnes

A kurzus célja: A készségfejlesztő kurzus célja a disszertáció empirikus részének tudományos színvonalú elkészítésének segítése. A kurzus során az empirikus adatok elemzésével foglalkozunk, de nem módszertani szempontból. A megtanult módszertani eljárásokkal előállított adatok értelmezésében kíván segítséget nyújtani a kurzus oly módon, hogy a dolgozat empirikus fejezetei, túlmutatva az adatismertetés, adatleírás szintjén, adatértelmező értekezéssé váljanak. Ennek érdekében hazai és nemzetközi vizsgálatok áttekintése mellett a résztvevők egyik adatelemző empirikus fejezetének értelmező elkészítésére és javítására kerül sor.

Ajánlott irodalom:

- Babbie, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest, Balassi Kiadó, 2008.
- Bailey, Stephen. Academic Writing: A Handbook for International Students. London – New York, Routledge, 2011.
- Falus Iván – Ollé János: Az empirikus kutatások gyakorlata. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2008.
- Hornyacsek Júlia: A tudományos kutatás elmélete és módszertana. Budapest, Nemzeti Közszerzői Társaság, 2014.
- Thonney, Teresa. Academic Writing: Concepts and Connections. New York – Oxford, Oxford University Press, 2016.
- Tusting, Karin, McCulloch, Sharon, Bhatt, Ibrar, Hamilton, Mary, Barton, David: Academic Writing: The Dynamics of Knowledge Creation Hardcover. New York, Routledge, 2019.

Tematikák

IV. évfolyam számára

Kutatási szeminárium

Oktató: Prof. Dr. Pusztai Gabriella

A kutatási szeminárium célja kettős. Egyrészt a doktorandusz által végzett (empirikus, dokumentatív, levéltári stb.) kutatás eredményeit elemző, publikálásra előkészületben lévő tanulmány szöveg és az ennek alapján készült összefoglaló előadás elsődleges prezentálására teremt alkalmat. Másrészt a szeminárium a tudományos viták koreográfiája szerint épül fel, melynek része az opponensek véleményének ismertetése, a vita valamint a vita során felmerült kérdésekre való válaszadás. A szemináriumon bemutatott kutatási probléma és részeredmény exponálása után a szeminárium valamennyi résztvevője hozzászól és véleményt nyilvánít. A szeminárium nemcsak magának a problémának az elemzése, hanem a róla folyó vita, az abba való bekapcsolódás, a közös gondolati és verbális építkezés élménye és tovább inspiráló hatása. Összességében a szeminárium célja olyan készségek és technikák formálása, amelyekkel a hallgató képes saját kutatói véleményét képviselni és saját álláspontját megvédeni, mások álláspontját megérteni és a kutatótársak javaslatait hasznosítani. A szeminárium alapvető hozzájárulása ahhoz is, hogy a hallgató fölkészülhessen a majdani tézisvédésre, illetve disszertációja nyilvános vitájára.

Kutatásmódszertan gyakorlat

Oktató: Dr. Dusa Ágnes Réka

A kurzus során tovább mélyítjük a doktoranduszok előző félévekben szerzett, elsősorban többváltozós eljárásokhoz kapcsolódó, illetve kétváltozós összefüggéseket vizsgáló elemzési eljárásokról szerzett tudását. A kurzus célja, hogy a doktoranduszok egyedül tudjanak boldogulni a vizsgálati kérdéseikhez szükséges módszertani eljárásokban, s értelmezni tudják a kapott eredményeket.

A kurzus menete: Az előző félévhez hasonlóan konkrét kutatási, elemzési kérdést nézzük meg. Szükség esetén közösen végezzük SPSS-ben a választott elemzési módszert, de az outputok közös értelmezése is lehetséges. A saját adatfelvételek és empirikus elemzések előrehaladott állapota miatt ebben a félévben már egyéni konzultációs formában találkozunk.

Számonkérés: Publikáció színvonalú módszertani dolgozat készítése (az Educatio folyóirat Kutatás közben rovatában megjelent írásokhoz hasonlóan).

Szükséges eszközök: internettel és SPSS programcsomaggal ellátott laptop.

Ajánlott irodalom:

- Babbie, E. 2003. A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest, Balassi Kiadó.
- Moksony Ferenc 2006. Gondolatok és adatok: társadalomtudományi elméletek empirikus ellenőrzése. Budapest, Aula.
- Pallant, Julie 2005. SPSS SURVIVAL MANUAL. Allen & Unwin, Sydney
- Sajtos László – Mitev Ariel 2007. SPSS Kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea Kiadó, Budapest.
- Székelyi Mária – Barna Ildikó 2002. Túlélőkészlet az SPSS-hez Többváltozós elemzési technikákról
- társadalomkutatók számára Budapest, Typotex Kiadó.

Irodalomjegyzék bemutatás

Oktató: Prof. Dr. Pusztai Gabriella, Kiss-Szigeti Fruzsina

A kurzus célja: A nyolcadik szemeszter végére a doktoranduszok elkészítik a disszertációjuk irodalomjegyzékét, melynek funkciója elsősorban a témában való teljeskörű tájékozottság bizonyítása, másodsorban a kutatás alapjául szolgáló korábbi eredmények, gondolatok, definíciók szerzőinek a tudományetikai szabályok szerinti megjelölése, s ezáltal más kutatók szellemi produktumának elismerése. Az irodalomjegyzék harmadik funkciója, hogy elhelyezzük a munkánkat, eredményeinket a tudományos diskurzusok erőterében, s ezáltal gondolatmenetünk szakirodalmi összefüggései és munkánk új eredményeinek jelentősége az olvasók számára követhetővé válnak. Az irodalomjegyzék megfelelőségének kritériumai közül az első, hogy a disszertációban említett szakmunkák minden esetben visszakereshetők legyenek, valamint hogy a szövegközi hivatkozások és az irodalomjegyzékben felsorolt művek adatai maradéktalanul megegyezzenek. További kritérium, hogy az irodalomjegyzékből nem maradhatnak ki a vizsgált téma legfontosabb nemzetközi és hazai kutatóinak alapvető művei. Tekintettel a neveléstudományi kutatások nemzetközi beágyazottságára, a hivatkozott munkák legalább 50%-át teszik ki a nemzetközi tudományos munkák, melyek az alapműveket és a legfrissebb publikációkat egyaránt tartalmazzák. Az elfogadhatóság kritériuma az is, hogy a vizsgált terület hazai kutatóinak legfontosabb munkái hiánytalanul szerepeljenek az irodalomjegyzékben, az első, úttörő munkáktól kezdve a disszertáció lezárásának időpontjáig keletkezett műveket beleértve. Ennek érdekében az elméleti fejezetekhez ajánlott a vizsgált kérdés szisztematikus irodomelemzését (systematic review) elkészíteni. Alapvető kritérium az is, hogy minden olyan műnek szerepelnie kell az irodalomjegyzékben, melyből a disszertáció szerzője szó szerint idéz, parafrazál, adatokat, gondolatot, elméletet vesz át változatlanul vagy továbbgondolva, ábrákat, táblázatokat, modelleket kölcsönöz. Azokat a műveket, melyeket a doktorandusz csak más szerzők munkáiból ismer, nem tüntetheti fel elsődleges forrásként, anélkül, hogy elolvasta volna az elsődleges forrásokat. Amennyiben ezeket az elsődleges forrásokat nem érte el a disszertáns, akkor azokat a műveket minden esetben meg kell jelölni, melyek összefoglalták az elsődleges forrás tartalmát, eredményeit, hivatkozva mindkettőre. Ez utóbbi jelentősége a társadalomtudományban kiemelkedő a gyakran eltérő interpretációk miatt. A hivatkozások és az irodalomjegyzék formai követelményei megegyeznek a CEJER template és útmutató előírásaival. A kreditszerzés feltétele a tartalmilag és formailag teljes, hibátlan irodalomjegyzék benyújtása. **Határidő: 2026. július 10.**

Ajánlott szakirodalom:

- Johnson, R. B., & Christensen, L. (2019). Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches. Sage publications.
- APA 7: <https://psy-journal.hse.ru/data/2021/11/14/1444762739/APA%202020%207th%20Ed.pdf>

Fokozatszerzésre felkészítő szeminárium

Oktató: Dr. Csók Cintia

A kurzus célja: A doktori disszertációval, a tézisfüzettel, a publikációs követelményekkel, valamint a fokozatszerzéshez szükséges egyéb előírásokkal és információkkal kapcsolatos elvárások áttekintése. A félév során a hangsúly a fokozatszerzési folyamat tudnivalóin, különösen a tézisfüzet felépítésén, valamint az ehhez kapcsolódó formai és tartalmi követelményeken van.

Követelmény: A résztvevők a félév végére elkészítik tézisfüzetük első változatát (leadási határidő: július 31.).

Hasznos linkek:

- Bölcsészettudományi Doktori Tanács tájékoztatója a fokozatszerzési eljárásról: <https://btphd.unideb.hu/node/136>
- Doktori szabályzatok: <https://btphd.unideb.hu/node/134>
- Neveléstudományi Doktori Program tájékoztatója: <https://n9.cl/zq9hy>

Tematikák

☪☪☪

Doktorjelölti program

Oktató: Prof. Dr. Kozma Tamás

A konzultáció célja:

1. fórumot biztosítani az eszmecserére
2. a tézisfüzet
3. a disszertáció "kötelező" elemei
4. a disszertáció szerkezete
5. a hivatkozások listája
6. "szerzői" dilemmák

A konzultáció módszerei

1. Moderált, kötetlen beszélgetés
2. Prezentációk
3. Az opponencia gyakorlása

Hely, idő

Négy alkalommal ebben a szemeszterben, kedden 16.00 - 17.00 online

Kutatási szeminárium doktori képzésbe jelentkezőknek

Oktató: Prof. Dr. Polónyi István

Cél: a doktori programra jelentkezők számára segítséget nyújtani a felvételre való felkészüléshez, a témaválasztáshoz és a kutatási terv elkészítéséhez

Foglalkozások: Félévente 3 alkalom, **ebben a (második) félévben a foglalkozások időpontja: 2026. február 27., március 20., április 17. (18:00 óra illetve egyeztetés szerint)**

A felkészítő tanítási és tanulási módszerei:

Az oktatási módszere alapvetően az diasorokkal segített **önálló hallgatói munka**, valamint az oktatóval történő írásbeli és **távkonzultáció**, esetenként jelenléti konzultáció, amelynek keretében megbeszélésre kerül a kutatási téma és a **kutatási terv** elkészítése.

Az első foglalkozás online formában kerül megtartásra: platformja a jitsi meet (tartalék platform a google meet).

A foglalkozások alapvető célja:

- a kutatási téma - és a témavezető - megtalálása
- a téma kutatási tervének elkészítése
- (a felvételhez szükséges – esetleg hiányzó – publikáció elkészítésének támogatása)
- felkészülés a felvételi vizsgára.

A hallgatók az anyaghoz kapcsolódó kérdéseiket írásban a polonyiistvandr@gmail.com e-mail címen tehetik fel, a levél tárgyaként a „phd_felvételi_felkészítés” megjelöléssel.

A Humántudományok Doktori Iskola Neveléstudományi Doktori Programjának a felvételijéről

1) A doktori képzésre történő felvétel feltételei és néhány tudnivaló a képzésről:

- egyetemi vagy mester végzettség,
- egy kutatási terv, amely a felvételiző kutatási elképzeléseit foglalja össze – a felvételi vizsgán a kutatási tervet ismertetni kell,
- témavezető választás, akivel a témát megbeszélték, s akinek a személyét a doktori iskola vezetőjével (Prof. Dr. Pusztai Gabriella) egyeztetette a jelentkező,
- a tervezett kutatás témájában (vagy rokon témában) írt és megjelent (vagy megjelenésre elfogadott) publikáció,
- a felvételhez előírt idegen nyelvtudás,
- a jelentkezési feltételek részletesen a következő honlapon érhetőek el: <https://btkphd.unideb.hu/felveteli-tajekoztato>
- Ajánlott, hogy a jelentkező doktori képzésben történő részvételi szándékát a munkaadójával egyeztess, mert a képzés heti rendszerességgel szerdai napokon történik, amikor a képzésben résztvevőknek az egyetemen egész napos foglalkozásokat szervezünk, amelyeken a megjelenés kötelező. (Az ösztöndíjas képzésre felvettek teljes nappali munkarend szerinti foglalkoztatáson vesznek részt.)
- A doktori képzés ütemezése 2+2 év – ahol az első két év után komplex vizsgát kell tenni és tézisdolgozatot kell leadni.
- A Neveléstudományi Doktori programról a következő honlapon lehet tájékozódni: <https://humandi.unideb.hu/nevtudphd>

2) Kutatási terv

- Bevezetés – mi a kutatás célja, a doktori kutatás célkitűzése, a téma körülhatárolása. (A kutatási téma megválasztásánál rendkívül fontos szem előtt tartani, hogy a képzés ideje alatt nincs lehetőség témaváltásra)
- Kutatási kérdések
- Szakirodalom-elemzés legalább két metszetben:
 - a téma/kérdések elméleti háttére,
 - a téma/kérdések empirikus kutatásának előzményei.
- Hipotézisek (amelyek a fenti – konceptualizált és operacionalizált - kutatási kérdésekre válaszolnak, és utalnak az igazolás módszereire).
- Az alkalmazott kutatási módszerek. A kutatásba vont minta, kiválasztása, reprezentativitása.
- Kutatás menete, feldolgozás, ütemterv - rövid leírása.
- Várható eredmények tudományos jelentőségének és újdonságának rövid leírása.

A konzultáció során elérhetővé teszünk néhány diasort, amelyek a kutatási tervről részletesebb információkat tartalmaznak.

3) Ajánlott irodalom a PhD felkészítő kurzuson résztvevők számára:

- Bourdieu, Pierre (1978): A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése. Gondolat Kiadó,
- Bourdieu, Pierre (1999): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In.: Társadalmi rétegződés olvasókönyv https://lett.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/2020/05/BOURDIEU_Gazdasagi_toke_kulturalis-toke_tarsadalmi_toke.pdf
- Kozma Tamás (2006): Az összehasonlító neveléstudomány alapjai Új Mandátum Kiadó Budapest <http://mek.oszk.hu/08900/08963/08963.pdf>
- Kozma, Tamás (1991): bevezetés a nevelésszociológiába <https://docplayer.hu/1732484-Bevezetes-a-nevelesszociologiaba-kozma-tamas.html>
- Polónyi István (2002): Az oktatás gazdaságtana Osiris <https://docplayer.hu/14765395-Polonyi-istvan-polonyi-istvan.html>
- Pusztai Gabriella (2009): A társadalmi tőke és az iskola. Kapcsolati erőforrások hatása az iskolai pályafutásra. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó <http://mek.oszk.hu/12100/12193/12193.pdf>
- Iskola és társadalom I. (szöveggyűjtemény) PTE <http://mek.oszk.hu/01900/01944/01944.pdf>

Course descriptions

✂

for Students in Stipedium Hungaricum Program

Main subjects

Research in the subsystems of education

Equity, Inclusion, and Professional Capital in Education

Instructor: K. Bacskai, PhD (UD)

Course description: Public education faces numerous challenges, some constant and others variable. In fact, these challenges are at the heart of educational research, motivating, stimulating, and driving research that helps (or can help) to develop strategies for coping with them. During this course, I would like to present the research history of two challenges. One is a constant problem, the education of disadvantaged students, and the other is a problem that is not new in terms of its origin but is new in terms of its volume, the education of students with neuroatypical development.

Research into disadvantage and resilience has a longer tradition in the Doctoral Program in Education in Debrecen than in any other creative workshop. In the works of Kozma, Pusztai, Ceglédi, and their colleagues, we see many examples from primary school to higher education of the theoretical basis and methods that should be used to address this problem. We can also observe how the starting point influences the response to the challenge. We also examine the issue through the analysis of data from a large-scale international study.

Students with learning difficulties are increasingly present in public education in all educational systems. Almost all countries have already created a legal framework for this, but it is important to note that this is not necessarily an internalized view, but rather one that exists only at the level of legislation. Teachers have to work with a much more heterogeneous student body than they did two decades ago. This presents them with challenges for which older teachers were not prepared during their teacher training, and even shorter-term teacher training courses may not have prepared them. During the course, we will also examine the characteristics of research on this topic and highlight the difficulties of conducting such research.

Recommended literature:

- Coleman, J. S. (1967). The Concept of Equality of Educational Opportunity. THE CONCEPT OF EQUALITY OF EDUCATIONAL OPPORTUNITY. (conference publication)
- Darling-Hammond, L., & Baratz-Snowden, J. (2007). A good teacher in every classroom: Preparing the highly qualified teachers our children deserve. *Educational Horizons*, 85(2), 111-132.
- Hornby G. (2015): Inclusive special education: development of a new theory for the education of children with special educational needs and disabilities. *British Journal of Special Education* 42: 234-256
- Fischer, C., Fishman, B., Levy, A. J., Eisenkraft, A., Dede, C., Lawrenz, F., ... & McCoy, A. (2020). When do students in low-SES schools perform better-than-expected on a high-stakes test? Analyzing school, teacher, teaching, and professional development characteristics. *Urban Education*, 55(8-9), 1280-1314.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2015). Professional capital: Transforming teaching in every school. Teachers College Press.
- Leana, C. M. (2010). Social capital: The collective component of teaching quality. *Voices in Urban Education*, 27, 16-23.
- Kefallinou, A., Symeonidou, S. & Meijer, C.J.W. Understanding the value of inclusive education and its implementation: A review of the literature. *Prospects* 49, 135–152 (2020). <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09500-2>

Research in the subsystems of education – reading research

Instructor: *A. Joó, PhD (DRHE)*

Course Description: The course provides a brief insight into the history of reading by examining the history of reading in space and time (from the clay tablets to the digital text). It examines the paradigm shifts in reading (reading has changed from a social activity to a solitary one, reading aloud has become silent, intensive reading has been replaced by extensive reading, handwritten text has been displaced by printing, and printed alphabetic text is beginning to be overshadowed by digital information containing both visual and auditory elements) and the current approach to reading and measurement of reading comprehension. Today reading is a widely researched area, has rich literature and several definitions: linguistic, communication, hermeneutical, biological, psychological, sociological, social psychological, educational measurement and evaluation. The course focuses on the educational measurement and evaluation approach to reading, and presents the major results and trends of international system-level measurements (PISA, PIRLS) in the area. Furthermore, it discusses the factors influencing the results: socioeconomic status, gender differences, reading attitude. It highlights the relationship between the results of the measurement areas (reading, mathematics and science literacy), and discusses reading attitude and its influencing factors (age, gender, parental reading behavior, etc.). It also introduces research on reading attitude, discusses Mathewson's reading attitude model and the impact of persuasive communication on reading attitude. Finally, it presents international and domestic good practices in reading comprehension skill development.

Literature:

OECD (2023), PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>.

Challenges facing vocational education and training (VET) in the 21st century

Instructor: *M. Benke, PhD (CHERD)*

Course Description: In the context of the discussion of this topic, vocational education and training (VET) is seen as a complex system that, - in addition to meeting the dominant needs of the labour market, - has an important role to play in the acquisition of basic learning competencies, the development of active and responsible citizenship, the life of local communities, the development of community-based culture, and the development of a given region. We will examine the conditions that help or hinder the consideration of VET as such a complex system, with a particular focus on short-term vested interests and prestige issues related to vocational education and training. The potential role of VET in local development will be examined through the example of a developing country. New scenarios for the future possible development of vocational education and training will be reviewed based on recent research outputs of Cedefop. In our rapidly changing world, the study of VET raises several new questions and provides an opportunity to look at familiar issues in a different way. One of the interesting research questions related to the export-import activity of dual VET. Another interesting question for the future is whether the shift away from the utilitarian economic approach to the 'capability approach' might open up new possibilities for VET partnerships.

The course covers the following topics:

VET in education and behind: the need for an interdisciplinary approach; the key players in the VET sector; the main interest relations regarding VET; the main, declared economic functions of VET; the neglected social functions of VET; the prestige of VET; the governance of VET with centralization and decentralization; the export-import activity of dual VET; VET, the contested partner in innovation projects; VET: career path or dead end?

Literature:

- Avis, J. (2018). Crossing Boundaries: VET, the Labour Market and Social Justice. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, 5 (3), 178–190. <https://doi.org/10.13152/IJRVED.5.3.2>
- Benke, M. (2019). Vocational Education and Training, the Contested Partner in Innovation Projects. Questions and Remarks. *Trends in Vocational Education and Training Research*, Vol. II. Proceedings of the European Conference on Educational Research (ECER), Vocational Education and Training Network (VETNET). <https://doi.org/10.5281/zenodo.3371436>
- Benke, M. & Rachwał, T. (2022). The evolution of vocational education and training in Hungary and Poland 1989–2035. In: *Hungarian Educational Research Journal*, Volume 12, Issue 3, <https://doi.org/10.1556/063.2022.00061>
- Benke, M. (2022). Apprenticeship in dual and non-dual systems. Between tradition and innovation. (Bookreview). *Hungarian Educational Research Journal*, 361 – 366. DOI: <https://doi.org/10.1556/063.2022.00171>
- Benke, M. (2025). Role of vocational training programs in doctoral schools of education. In C. Nägele, B. E. Stalder, F. Kaiser, M. Malloch, & N. Kersh (Eds.), *Trends in vocational education and training research* (Vol. 8, pp. 35–41). VETNET/OAPublishing. <https://doi.org/10.21240/vetcon/ecer/2025/42.X>
- Markowitsch, J., Benke, M., & Bjørnåvold, J. (Eds.) (2022). The Future of Vocational Education and Training. *Hungarian Educational Research Journal*, Volume 12, Issue 3, <https://akjournals.com/view/journals/063/12/3/063.12.issue-3.xml> (thematic issue)
- Pilz, M. & Wiemann, K. (2021). Does Dual Training Make the World Go Round? Training Models in German Companies in China, India and Mexico. *Vocations and Learning*, 14(3) DOI: 10.1007/s12186-020-09255-z
- Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Oxford: Oxford University Press.

Research on instructional methodologies

Instructor: Á.Hornyák, PhD (UNy)

Course description: The course aims to provide doctoral students with a comprehensive overview of theoretical and empirical approaches to research on teaching and learning methods. The emphasis is on educational methods examined within quantitative, qualitative and mixed methodology frameworks. The course introduces the role of learning theories and instructional design models in educational research. The focus is on experimental, classroom and design-based research approaches to research on technology-based, digital and blended teaching methods. The course deals with research methodology for examining inclusive, differentiated and culturally sensitive educational practices. International and comparative educational research examples help to understand the role of context. By the end of the course, students will be able to choose methodologically appropriate educational research methods for their doctoral research.

Recommended literature:

- Aguilar-Moya, R., Diamanti, R., & Melero-Fuentes, D. (2025). Teaching Methods, Learning and Development: A 15-Year Research Perspective by Educational Stages. *Education Sciences*, 15(9), Article 1213.
- Ye, L., & Chen, Y. (2024). The research on teaching methods. *Proceedings of the 2nd International Conference on Social Psychology and Humanity Studies*, 124-130. DOI: 10.54254/2753-7048/50/20240906
- Matos, J. F., Freitas, A., Estrela, E. M. B., Galego, C., & Piedade, J. (2023). Teaching research methods courses in education: Towards a research-based culture. *Social Sciences*, 12(6), Article 338.
- Matos, J. F., Piedade, J., Freitas, A., Pedro, N., Dorotea, N., Pedro, A., & Galego, C. (2023). Teaching and Learning Research Methodologies in Education: A Systematic Literature Review. *Education Sciences*, 13(2), Article 173.

Issues with qualitative research, interviews, the „right” question

Instructor: F. Szabó, PhD (UD)

Course Description: In this session we will be looking at the main characteristics of qualitative research, especially at how to write useful questions for interviews and how to analyse responses in the context of pre-service teachers and their mentors. Qualitative research plays a crucial role in language pedagogy and education because it offers contextual insights into teaching practices and/or learner experiences. However, it also presents several challenges, particularly when interviewing is the main source of data collection. One major challenge is researcher's involvement. Interviews tend to be interpretive, and the researcher's beliefs or their relationship with participants can influence both the questions and the interpretation of responses. This is especially problematic in language pedagogy or various fields of education, where researchers are often teachers themselves. Another pitfall regards reliability and validity. Interview data rely heavily on participants' self-reports, which may be affected by memory limitations, social bias, or power dynamics. We will be discussing other forms of qualitative research: self-reflective journals, narrative methodology, action research and the format of questioning.

Recommended literature:

- Mengmeng, W. (2018). A study of qualitative research method used in language teaching. *International Journal of Learning and Teaching*, 4(4), 306-310.
- Mirhosseini, S. A. (2020). *Doing qualitative research in language education*. Springer Nature.
- Richards, K. (2009). Trends in qualitative research in language teaching since 2000. *Language teaching*, 42(2), 147-180.

Research on ICT in education

Instructor: J. Ollé, PhD (UP)

Course Description: The field of instructional design and technology involves the analysis of learning and performance problems, as well as the design, development, implementation, evaluation, and management of instructional and non-instructional processes and resources aimed at improving learning and performance in various settings, particularly educational institutions and workplaces. Professionals working in the field of instructional design and technology often use systematic instructional design procedures and instructional media to achieve their goals.

The presentation builds on the disciplinary symbiosis of instructional design and didactics, taking into account the latest results of international scientific discourse in 2026. Its central thesis is that didactics guarantees the pedagogical authenticity of educational goals and content, while instructional design offers a set of tools for systematic implementation and measurability. Looking at the evolution of ID models, we can see a shift from rigid, linear processes to agile, principle-based systems.

The assessment of learning effectiveness plays a particularly important role in the didactic model of instructional design. The Learning Engineering approach has gained momentum over the past decade: this new discipline combines engineering design principles and learning analytics to create scalable, evidence-based educational solutions.

In modern IDT research, context-dependent, iterative processes have become dominant alongside laboratory-quality experiments (RCTs): Design-Based Research (DBR) and Implementation Research (DBIR) aim not only to validate variables, but also to create theory-driven innovations in real learning ecosystems, and specifically examine system-level sustainability and implementation barriers. In the industrial sector, research is driven by market value and return on investment (ROI), which provides extremely valuable feedback on fundamental theoretical and methodological issues in the field of ID research.

Instructional design's realistic research and development activities draw attention to critical fundamental questions: in the COVID era, the rehabilitation of learning loss caused by a forced digital transition without methodology is a research task that will take decades. The use of AI undermines long-term deep learning if the tool is used as a substitute for cognitive processes rather than as an augmentor of them,

yet AI is indispensable in the learning process and in online learning support environments. The overlaps between the roles of Instructional Designers (ID), Learning Experience Designers (LXD), and Learning Engineers (LE) need to be clarified in terms of methodology, but the borderline area between instructional design and didactics, and the empirical research conducted here, can also be instructive for the educational sciences in general.

Recommended literature:

Reiser, R. A., Carr-Chellman, A. A., & Dempsey, J. V. (Eds.). (2025). Trends and Issues in Instructional Design and Technology (5th ed.). Routledge.

Research exercises

Research seminar

Instructor: G. Erdei PhD (UD)

Course Description: The research seminar is a practice-oriented course which helps and supports students in their research processes. The semester will continue and follow up the results of the previous semester's research seminar. The semester will be split into two parts. In the first part (four times), students will present a specific parts of their research topics applying ppt. and two of the other students will act as opponents. In this method the topic owner will give a presentation followed by students' comments, remarks and suggestions and simulate scientific discourse.

In the second part, students will develop their ppt. towards scientific papers for two purposes. In the one hand, to have a properly developed chapter integrated into their doctoral thesis later on, and on the second hand, to have a scientific paper ready in order to publish it in an international scientific journal. It is important, however, that research plans only cannot be submitted to the course.

Recommended literature:

Earl R. Babbie (2012): The Practice of Social Research. Wadsworth Publishing 13th edition, Beverly MA, USA.

Comparative Education

Instructors: G. Pusztai, DSc (UD), A. Hrabéczy (UD)

Course description: The purpose of the course is twofold: on the one hand, it helps doctoral students to become capable of incorporating a comparative approach in their dissertation, and on the other hand, it helps doctoral students to create a multilingual literature base, which is an important criterion for the evaluation of dissertations submitted for preliminary discussion. Within the framework of this course, doctoral students read articles and books that contain the works of Hungarian researchers published in English.

Requirements:

Reading at least 10 articles from relevant literature (5 recommended by the instructors and 5 as a result of the student's search), written in English by Hungarian researchers and annotating it. The annotations should be at least 500 words per study, and have to contain the following parts:

1. Bibliographic data
2. Usefulness or relevance to one's (own) research topic
3. The purpose of the research to fill the research gap
4. Theoretical background of the study
5. Hypotheses or research questions
6. Methodology (details of sampling, measuring instruments, data collection, database, etc)
7. Findings of the study, research results

8. Conclusions, suggestions of the authors
9. You can add your (own) comments and questions.
10. Be sure to put literal quotations in quotation marks and include the page number!

Recommended literature:

- Harris, S. R. (2014). How to critique journal articles in the social sciences. SAGE.
- Shon, P. C. (2015). How to read journal articles in the social sciences: A very practical guide for students (2nd ed.) SAGE.

Research Methodology

Instructor: *H. Fényes, habil, PhD (DE) - Á. Dusa, PhD (KINCS)*

Course description: During the semester, we will continue to practice the analytical methods you have learned in previous lessons. In the first session, we will practice on the basis of analysis: the frequency and descriptives. In the second session we will practice the correct procedure of Crosstabs, ANOVA, Correlation. The third session's topic will be a data cleaning exercise, as well as a coding and indexing exercise. During the semester, we will also learn how to present our results using Excel.

Requirements: A paper with one-and two variate analyses.

Recommended literature:

- Earl Babbie (2013): The practise of social research. 13th edition. Wadsworth, Cengage Learning. Source: http://old-eclass.uop.gr/modules/document/file.php/SEP187/BI%CE%92%CE%9B%CE%99%CE%91%20%CE%9C%CE%95%CE%98%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91%CE%A3/Babbie_The_Practice_of_Social_Research.pdf
- Julie Pallant (2016): SPSS Survival Manual. 6th edition Source: <file:///C:/Users/Administrator/Downloads/1588697869-julie-pallant-spss-survival-manual-mcgraw-hill-house-2016-1.pdf>
- Dan Flynn: Student Guide to SPSS. Source: https://faculty.ksu.edu.sa/sites/default/files/student_user_guide_for_spss.pdf
- IBM (2013): IBM SPSS Statistics 22 Brief Guide. http://www.sussex.ac.uk/its/pdfs/SPSS_Brief_Guide_22.pdf
- Sabine Landau and Brian S. Everitt (2004): A Handbook of Statistical Analyses using SPSS. CHAPMAN & HALL/CRC, New York, Washington. Source: https://www.academia.dk/BiologiskAntropologi/Epidemiologi/PDF/SPSS_Statistical_Analyses_using_SPSS.pdf

Methodology of Educational Research

Instructor: *V. Bocsi, PhD, habil (UD)*

Course Description: The aim of this course that students to create the final version of their research plan. The first part of this course (Research Methodology 1) created the theoretical base of their work (formulating hypotheses, sample methods, the possibilities of data analysis etc.) and with the help of these elements students have to be able to finalize and improve their research plan. The preparation of the research instruments is the most important task of students – a questionnaire in the case of quantitative techniques and an outline of the interviews in the case of qualitative techniques.

Requirement:

1. Questionnaire or outline of the interview. This has to been sent one week before the face-to-face meeting.
2. Participation in a face-to-face meeting in May.

References:

- Babbie, E. R. (1998). *The practice of social research*. International Thomson Publishing Services.
- Kvalee, S. (1996). *Interviews*. SAGE.
- Taylor, S. J., Bogdan, R., & DeVault, M. (2015). *Introduction to qualitative research methods: A guidebook and resource*. John Wiley & Sons.

Thesis preparation seminar

Instructor: G. Pusztai, DSc (UD), I. Novák, PhD (UD)

Course Description:

Aim of the course: An important stage of doctoral training is the creation of the thesis, which forms the backbone of the dissertation. When preparing this, the research plan created when entering the doctoral program, as well as the theoretical chapters prepared for the end of the semesters during the training and the hopeful results of our research, will be re-evaluated. But how will these building blocks be turned into a text work with a clear structure, a significant length (two hundred thousand characters), and scientific demands that prepare the answers to new, independent research questions?

During the course work, we will find individualized answers to this question.

Research group works

Conference Tandem

Instructor: G. Erdei, PhD (UD)

Course Description: The Conference tandem course introduces you to the world of international team work. Doctoral students speaking different first languages form international pairs and prepare for a joint conference presentation. They construct the abstract and slide show of a conference lecture during the semester. At the end of the autumn semester, the abstract is submitted to the Conference of Hungarian Educational Researchers and to the Annual Educational Research Conference organized by Hungarian Academy of Sciences at the spring semester.

Suggested Reading:

- Becker, L. 2014. *Presenting Your Research: Conferences, Symposiums, Poster Presentations and Beyond*. London: Sage

International Learning and Teaching Experience

Instructor: I. Dabney-Fekete, PhD (UD)

Course Description: The aim of the research group is to develop an advanced understanding of the academic experience of students and instructors in higher educational institutions, and through that enable them to take a new approach to interacting with other international students as well as instructors in an international university environment. Due to the internationalization of higher education, the number of international students has risen remarkably in the past decades. They are transient visitors in the academic communities, however, they bring their own peculiar view of the world, understandings, and way of studying to the universities, and very often instructors are not properly prepared to deal with them. In this semester we plan to finalize our questionnaire, and distribute it to the international students at our university, to conduct interviews with instructors, and to process the data.

Science organization skills development courses

Hungarian history and culture

Instructor: *I. Dabney-Fekete, PhD (UD)*

Course description: We hold it important to introduce the Hungarian culture to our doctoral students, since this is the environment in which they carry out their researches, and that they are exposed to daily. The aim of the two-semester series is to highlight the different aspects of the culture, giving a glimpse of its rich musical, artistic, historical, and literary heritage. This semester we would like to do all this in the context of a field trip. The doctoral candidates will be able to learn about a particular region's historical elements and their influence on education.

Research and scientific management skill development (AI)

Instructor: *J. Herczegh, PhD (UD)*

Course description: The course provides insight into ICT-driven scientific research methodology, with a particular focus on the presence of artificial intelligence in higher education and research. Students will learn about the global challenges and opportunities, as well as the obligations, involved in the ethical use of AI. The practical nature of the course consists of learning about and mastering the use of AI-based or AI-assisted scientific databases.

Requirements:

During the course, students conduct research in two directions: on the one hand, they expand the literature base necessary for their thesis with the help of the interfaces they have learned, and on the other hand, they must map and present scientific research that can be adapted to their empirical research. The specific requirement is to map minimum 20 literature sources and 5 empirical studies and prepare a summary of them using AI, applying APA 7 citation format.

Students will present a brief summary of their findings in a Gamma or AI represented platform presentation during the last class session. They will also be required to submit a summary based on their presentation of the literature and research. The summary has to be a "log file", history of search and app experiences.

Recommended literature:

- Danylov, O. (2023, augusztus 14.). To counter ChatGPT, American colleges may return to handwritten essays, paper and oral exams. Mezha.media. <https://mezha.media/en/2023/08/14/to-counter-chatgpt-american-colleges-may-return-to-handwritten-essays-paper-and-oral-exams/>
- European Commission. (2025). Living guidelines on the responsible use of generative AI in research. ERA Forum Stakeholders' document.
- Khalifa, M., & Albadawy, M. (2024). Using artificial intelligence in academic writing and research: An essential productivity tool. *Computer Methods and Programs in Biomedicine Update*, 5, Article 100145. <https://doi.org/10.1016/j.cmpbup.2024.100145>
- Kizilcec, R. F. (2023). To advance AI use in education, focus on understanding educators. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, 34, 1–7. <https://doi.org/10.1007/s40593-023-00351-4>
- UNESCO. (2023). *Guidance for generative AI in education and research*. UNESCO Publishing.
- Wang, S., Wang, F., Zhu, Z., Wang, J., Tran, T., & Du, Z. (2024). Artificial intelligence in education: A systematic literature review. *Expert Systems with Applications*, 252(Part A), Article 124167. <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2024.124167>

Education and Cultural Diplomacy as Pedagogical Practice

Instructor: G. Soós, PhD (UNESCO)

Course description: This PhD course explores education and cultural diplomacy not as abstract policy fields, but as lived academic and pedagogical practices. It invites doctoral students to reflect on how their own research, teaching and scholarly presence already act in the world—often diplomatically—across cultures, generations and knowledge systems. The course is seminar-based and experiential, built around dialogue, reflection and students' own doctoral projects rather than lectures. A central reference is the Bartók 3.0 methodology, combined with contemporary debates on AI ethics and ethical digital transformation, following an analogue-first, AI-enhanced pedagogical logic. The field engagement in Tihany (Balaton region), connected to a World Heritage-related community initiative, offers a practical micro-laboratory of education and cultural diplomacy through mediation, translation and intergenerational encounter. The course concludes with student-led presentations and collective reflection, focusing on how insights can be transferred to doctoral research and future academic or professional practice.

Recommended literature:

- Jessica C. E. Gienow-Hecht (ed.), Searching for a Cultural Diplomacy (selected chapter)
- Jane Knight, Knowledge Diplomacy in International Relations and Higher Education
- Hannah Arendt, The Human Condition (selected chapters on action and speech)
- Percy Bysshe Shelley, A Defence of Poetry
- UNESCO, Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers (2021) or Guidance for Generative AI in Education and Research (2023)

Mandatory courses (3rd and 4th grade)

Research Methodology

Instructors: Prof. V. Bocsi, PhD (UD) - E. Alter – Á. Dusa, PhD (KINCS)

Course Description: The main purpose of the course is to perform one- and two-variable analysis and data reduction methods on your own database. Application of frequencies, means, crosstabs, compare-means, factor or principal component analyses or cluster analyses in the own database. The analysis should be related to one of the hypotheses or research questions in the dissertation.

Students work with the instructor to whom they have been assigned in advance:

Prof.Dr. Bocsi Veronika: Volodymyr Artamonov, Riad Soltani

Dr. Dusa Ágnes Réka: Nor Amalina Binti Rusli, Meyly Kheng, Fatemeh Faroughi

Alter Emese: Miranda Hesti, David Sulistiawan Aditya, Berivan Mohammed Ahmed Abdullah

Recommended literature:

- Earl Babbie (2013): The practise of social research. 13th edition. Wadsworth, Cengage Learning. Source: http://jsp.ruixing.cc/jpkc_xingfa/JC_Data/JC_Edt/lnk/20161105194206236.pdf
- Dan Flynn: Student Guide to SPSS. Source: https://barnard.edu/sites/default/files/inline/student_user_guide_for_spss.pdf
- Sabine Landau and Brian S. Everitt (2004): A Handbook of Statistical Analyses using SPSS. CHAPMAN & HALL/CRC, New York, Washington. Source http://www.academia.dk/BiologiskAntropologi/Epidemiologi/PDF/SPSS_Statistical_Analyses_using_SPSS.pdf

Research Seminar

Instructor: G. Erdei, PhD (UD)

Course Description: The research seminar is a practice-oriented course which helps and supports students in their research processes. The semester will continue and follow up the results of the previous semester's research seminar. The semester will be split into two parts. In the first part (four times), students will present a specific parts of their research topics applying ppt. and two of the other students will act as opponents. In this method the topic owner will give a presentation followed by students' comments, remarks and suggestions and simulate scientific discourse.

In the second part, students will develop their ppt. towards scientific papers for two purposes. In the one hand, to have a properly developed chapter integrated into their doctoral thesis later on, and on the second hand, to have a scientific paper ready in order to publish it in an international scientific journal. It is important, however, that research plans only cannot be submitted to the course.

Recommended literature:

Earl R. Babbie (2012): *The Practice of Social Research*. Wadsworth Publishing 13th edition, Beverly MA, USA.

Thesis preparation (for 4th year students)

Instructors: C. Csók, PhD (UD), R. Sávai-Átyin (UD)

Course description: This seminar provides an overview of the requirements related to the doctoral dissertation, the thesis booklet, publication obligations, and other regulations necessary for obtaining the doctoral degree. Throughout the semester, particular emphasis is placed on the degree completion process, especially on the structure of the thesis booklet and its formal and substantive requirements.

Requirements: By the end of the semester, participants are required to submit the first draft of their thesis booklet (deadline: July 31).

Useful links: Doctoral Regulations (<https://btkphd.unideb.hu/forms-and-documents-english>)

Database Presentation II (for 3rd year students).

Instructor: T. Ceglédi, PhD (UD)

Course Description: During the semester, doctoral students continue the work of data collection, data recording, and database construction that forms the basis of the analytical chapters of their dissertations, in accordance with their research plans. The product is 1) the complete database, which contains not only the originally measured variables (codes in the case of interviews), but also the new, recoded variables, indexes, codes, and code families that have been prepared for analysis. The meaning of the database: the collection of interrelated research data in a predetermined manner and according to a logical system, reflecting the original relationships between the related data. Depending on the field of research, a database organizing quantitative data, text documents, and sources can be created using Excel, SPSS, R, Atlas.ti, MAXQDA, NVivo, and other software. In the case of secondary data analysis, which is often used in educational research, the version of the original database(s) prepared for analysis is considered to be the doctoral student's database.

To complete the course, doctoral students must present 1) their database and 2) a written summary (minimum 10-12 thousand characters) of the qualitative and quantitative parameters of their database at the end of the semester. This written summary will form the basis of the chapter entitled "Data and Methodology" in the doctoral dissertation.

The following are important in the written summary: 2.1) Describe the practical steps involved in creating the database (the research decisions behind the steps and their justification; the difficulties and how they were overcome, e.g., dealing with low response rates; a presentation of the pilot study, if there was one, and what changes were made to the questionnaire/interview outline based on the lessons learned from the pilot study). 2.2) Detail the extent to which the implemented database is considered adequate for the analysis (highlighting both the realistic, non-exaggerated scientific value of the data and its limitations). 2.3) It is also important to accurately name and describe in detail the basic research population based on comprehensive international or national data (e.g., OECD, EU, UNESCO, World Bank, Eurostat, KSH, OKM, OH, KIR, FIR, public or research databases). 2.4) Based on the sampling types (probability and non-probability, as well as their subtypes) and research methodology terms described in the research methodology literature (e.g., Babbie, Creswell), it is also necessary to describe the sampling (sampling frame, characteristics of available lists, if any: strata, sampling method, method of ensuring randomness or thorough justification for its rejection, etc.). 2.5) Based on all this, it is important to place the sample in the basic research population, placing the main characteristics of the sample and the basic research population side by side in the same table (e.g., by region, type of institution, gender), and, based on the findings of the table, to discuss over- and under-represented groups and the issue of generalizability. All of this is also expected in qualitative research (in this case, without a table, it is sufficient to refer in writing to the characteristics of the sample in comparison with the basic research population). 2.6) It is also important to place the data in space and time: What is the known background of the data collection in an international and domestic context (previous data collections on the topic)? how the data used in the dissertation fits into the series of similar international and domestic studies (e.g., a repetition of a previous study, a version/adaptation of a previous study narrowed down to a specific target group/geographical area/age group, etc.). 2.7) Ethical considerations (presentation of steps taken to comply with the ethical principles of the doctoral program). 2.8) The submitted text summary must contain at least 5 research methodology literature that substantiate the methodological procedures used and their scientific terms and support the researcher's decisions. An additional condition for the submission of the database AND the summary is that 3) the supervisor has to countersign the database to confirm its authenticity and quality.

Requirements:

Submission deadline: June 30, 2026.

Three files must be attached to the course's e-learning platform. If any file is missing, the course cannot be graded.

Obligatory attachments:

1) A text file containing the database access information.

- o To protect the data, the student shall place the data in a shared folder on a protected system, which the student shall be responsible for protecting. The sharing can be terminated after the instructor's feedback.
- o It is prohibited to upload the database file itself to the e-learning platform, but rather a text document containing the access link to the protected folder.
- o The database must also be presented in the case of secondary analyzed data.
- o The database must contain new variables/codes compared to the version submitted in the Database Presentation I course.
- o Quantitative: Excel, SPSS, R, or other statistical files agreed upon in advance are acceptable, containing the own prepared variables necessary for analysis.
- o Qualitative: Analyzed versions of interview transcripts, their audio files (in the case of documents, these may be image files) (Atlas.ti/MAXQDA/NVivo) are acceptable, in which data systematization and coding have already been performed.
- o For other types of data, consultation with the instructor is required at the beginning of the semester.

2) A text summary of at least 10-12 thousand characters presenting the database.

- o It must contain the above points 2.1-2.8.
- o If any of these points are omitted, the course cannot be graded.
- o The text summary is to be included in the "Data and Methods" chapter of the doctoral dissertation, therefore it must refer not only to plans but also to the completed database.
- o No co-authored, non-independent material or details thereof may be submitted.

o The text summary has to include the elaboration of the instructor's suggestions received in the Database I course.

3) A statement from the supervisor confirming the authenticity and quality of the database.

o It must include a real signature from the supervisor.

o This is also mandatory for secondary analyzed data.

o The mandatory text: "I, the undersigned XY, as supervisor, certify that the database(s) of student ZZ named WW was/were created between UU-UU, consists/consist of YY respondents/elements, is/are authentic and of sufficient quality. Date, signature"

Recommended literature:

- American Psychological Association (2020). Publication manual of the American Psychological Association 2020: the official guide to APA style (7th ed.). American Psychological Association. <https://rauterberg.employee.id.tue.nl/lecturenotes/APA-style-2020.pdf>
- Babbie, E. R. (2020). The practice of social research. Cengage Au.
- Creswell, John W. (2012). Educational research. Pearson.
- Johnson, R. B., & Christensen, L. (2019). Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches. Sage publications.
- Research from CHERD-Hungary Research Center: <https://cherd.unideb.hu/en>
- The principles of the Doctoral Program on Educational Sciences of the University of Debrecen. https://humandi.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/regulations.docx

International Teaching and Learning Experience

Instructor: I. Dabney-Fekete, PhD (UD)

Course description: The aim of the research group is to develop an advanced understanding of the academic experience of students and instructors, teachers in higher and secondary educational institutions, and through that enable students to take a new approach to interacting with one another, as well as with instructors and teachers in an international environment. In this semester we plan to distribute the questionnaire to the international students at our university and to process the data. Furthermore, we are going to take three examples into consideration (two secondary school studies and one higher education research) and we will thus learn the ins and outs of conducting a research as a team.

Presentation of list of references

Instructor: Zs. Demeter-Karászi, PhD (UD)

Course description: This course is designed to support PhD students in preparing and presenting the reference list for their dissertation. The primary goal is to ensure that all cited sources meet academic standards, follow the appropriate citation style, and adhere to ethical research practices.

Throughout the course, students will review the structure and organization of their reference list, verify the accuracy of citations, and discuss common challenges in compiling a comprehensive and coherent bibliography. Special emphasis will be placed APA7 style, consistency in referencing, and the avoidance of plagiarism through proper attribution.

Requirements: Participants will be asked to present a bibliography of their dissertation and will receive feedback on their work so that they can improve it accordingly. This process not only improves the quality of their bibliography, but also reinforces best practice in academic writing and research integrity.

Recommended literature:

American Psychological Association (2020). Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.). <https://doi.org/10.1037/0000165-000>

ELÉRHETŐSÉGEK

Alter Emese	emescalter@gmail.com
Bacskai Katinka	bacskai.katinka@arts.unideb.hu
Benke Magdolna	magdolna.benke@gmail.com
Bocsi Veronika	bocsiv@ped.unideb.hu
Breznysnyánszky László	breznysnyanszky.laszlo@arts.unideb.hu
Bujdosóné Dani Erzsébet	dani.erzsebet@arts.unideb.hu
Ceglédi Tímea	cegledi.timea@arts.unideb.hu
Czékmán Balázs	balazs.czekman@gmail.com
Csók Cintia	csok.cintia@arts.unideb.hu
Dabney-Fekete Ilona	fekete.ilona@arts.unideb.hu
Demeter-Karászi Zsuzsanna	demeter-karaszi.zsuzsanna@arts.unideb.hu
Dusa Ágnes Réka	agnesdusa@gmail.com
Engler Ágnes	engler.agnes@arts.unideb.hu
Erdei Gábor	erdei.gabor@arts.unideb.hu
Fényes Zsuzsanna Hajnalka	fenyes.zsuzsanna@arts.unideb.hu
Fónai Mihály	fonai.mihaly@gmail.com
Herczegh Judit	herczegh.judit@arts.unideb.hu
Hrabéczy Anett	hrabeczy.anett@arts.unideb.hu
Hornják Ágnes	agneshornyak07@gmail.com
Inántsypap Ágnes	inantsypapagnes@gmail.com
Joó Anikó	joo.aniko@drhe.hu
Kiss-Szigeti Fruzsina	szigeti.fruzsina@arts.unideb.hu
Kozma Tamás	kozmat3@gmail.com
Markos Valéria	markosvaleria90@gmail.com
Márkus Edina	markus.edina@arts.unideb.hu
Novák Ildikó	novakildiko@arts.unideb.hu
Ollé János	olle.janos@htk.uni-pannon.hu
Polónyi István	polonyiistvandr@gmail.com
Pusztai Gabriella	pusztai.gabriella@arts.unideb.hu
Rác Andrea	racz.andrea.aniko@tatk.elte.hu
Rébay Magdolna	rebay.magdolna@arts.unideb.hu
Sávai-Átyin Regina	atyin.regina@arts.unideb.hu
Sebestyén Krisztina	kriszti.se@gmail.com
Soós Gábor	gabor.soos@unesco.hu
Szabó Fruzsina	szabo.fruzsina@arts.unideb.hu
Szabó László Tamás	szabolt1942@gmail.com
Takács Péter	takacs.peter@etk.unideb.hu